laiškai LIETUVIAMS

1966

SAUSIS / JANUARY

* * *	GYVENIMUI TEKANT	2
V. Kleiza	ARGI JIE NUMESTINI?	4
A. Liulevičius	BAŽNYČIOS SUSIRINKIMAS	9
	ATSINAUJINANČIOJ BAŽNYČIOJ:	
A. L.	Įtakingiausias teologas	13
K. T.	Atsakymo beieškant	14
* * *	MARTIN BUBER	16
* * *	THOMAS ELIOT	19
A. Grauslys	MEILĖ GYVENIMO IR LITERATŪROS ŠVIESOJE	20
B. Krištanavičius, S. J.	VAIKŲ NAMAI	22
G. Ivaškienė	SAUSIO MĖNUO ŠEIMOJE	25
* * *	ALBERT SCHWEITZER	26
* * *	JOHANNES TILLICH	29
	MOTERS PUOŠIMASIS:	
J. Sav.	Svarstant kraštutinius atvejus	30
K. Kon.	Siekiant asmeninio pilnumo	32
G. Ivaškienė	ŠEIMOS KLAUSIMAIS	33
Pr. Razminas	A. JASMANTO GRUODAS	34
* * *	IŠKARPOS IŠ ANAPUS	35
A. Saulaitis, S. J.	LIETUVIŲ TAIKOS KORPAS	36
A. ir A. Liulevičiai	ŽYGIS Į JUNGTINES TAUTAS	38
	EKRANO MIRGESY	
D. Lukienė	Aukso žąsis	41
K. Bučmys, O.F.M.	Kiti filmai	42
	SKAITYTOJO ŽODIS	43

●

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

●

Vyriausias redaktorius	Kęstutis Trimakas, S. J.
Redakcijos nariai	Gediminas Kijauskas, S. J.
	Dr. Arūnas Liulevičius
	Juozas Vaišnys, S. J.
Techninė redaktorė	Birutė Bulotaitė
Foto redaktorius	Algimantas Kezys, S. J.
Administratorius	Petras Kleinotas, S. J.
Viršelis ir vinjetės	Algirdo Kurausko
Adresas	2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636
Telefonas	REpublic 7-8400
Spaustuvė	Immaculata Press, Putnam, Conn.
	Prenumerata metams — 4 dol.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. Yearly subscription $4.00, single copy 40¢. Entered as second class matter and 2nd class postage paid at the Post Office, Chicago, Ill. and additional office of mailing in Thompson, Connecticut.

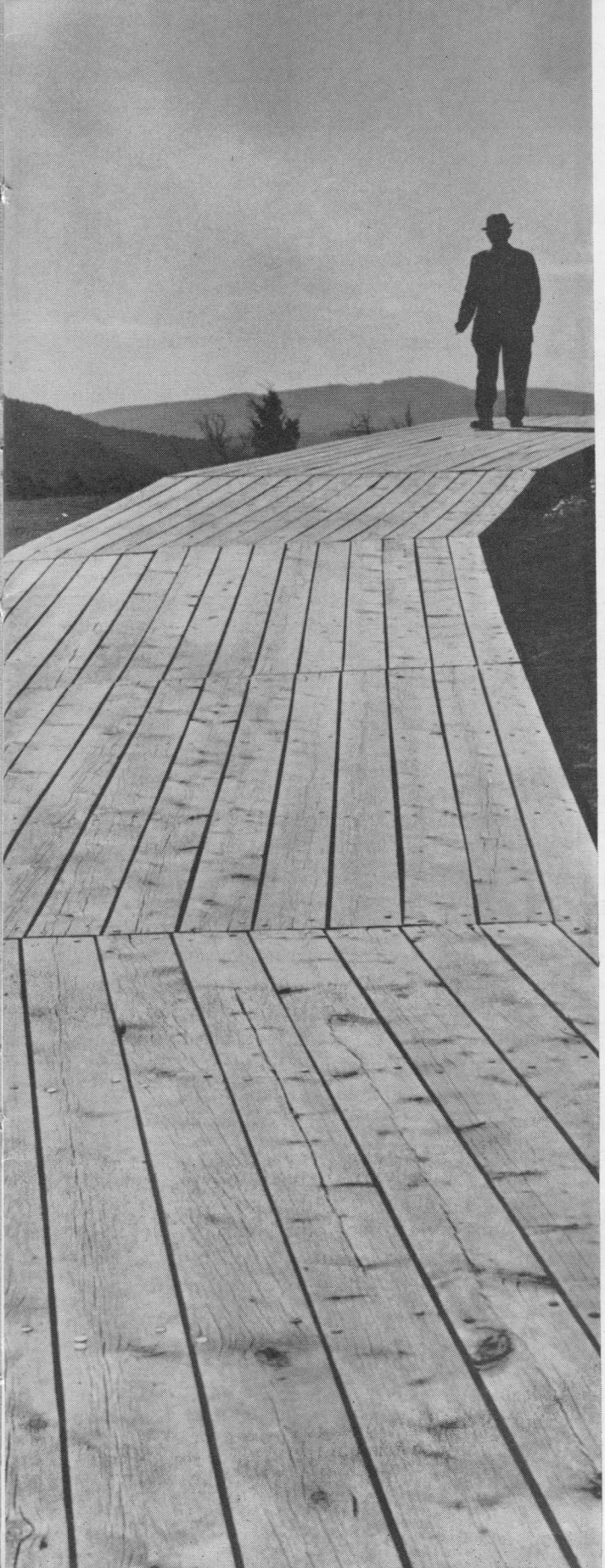

laiškai LIETUVIAMS

Vol. XVII Nr. 1

SAUSIS / 1966 / JANUARY

PRAĖJĘ METAI užleidžia vietą naujiems; mirę žmonės — gyviems. Būtų skaudu, jei pereiti metai dingtų visiškai, savo laiką tik praslampinėję. Būtų tiesiog tragiška, jei žmonės mirtų ir išnyktų, neįspaudę gėrio pėdsakų pasilikusiems gyventi. Martynas Buberis, Thomas Eliotas, Albertas Schweitzeris, Paulius Tillichas — tai pasaulinio garso vardai pernai mirusiųjų, neišnykusių, bet žodžiu ir gyvenimu nutiesusių gėrio takus likusiems gyventi. Gyvenimu tapę žmoniškesniais, jie neišnyko mirę. Ieškoję ir suradę gyvenimo prasmę, jie paliko gėrio kelius mums toliau jais eiti (žr. šio "L. L." numerio 16-19 ir 26-29 psl.).

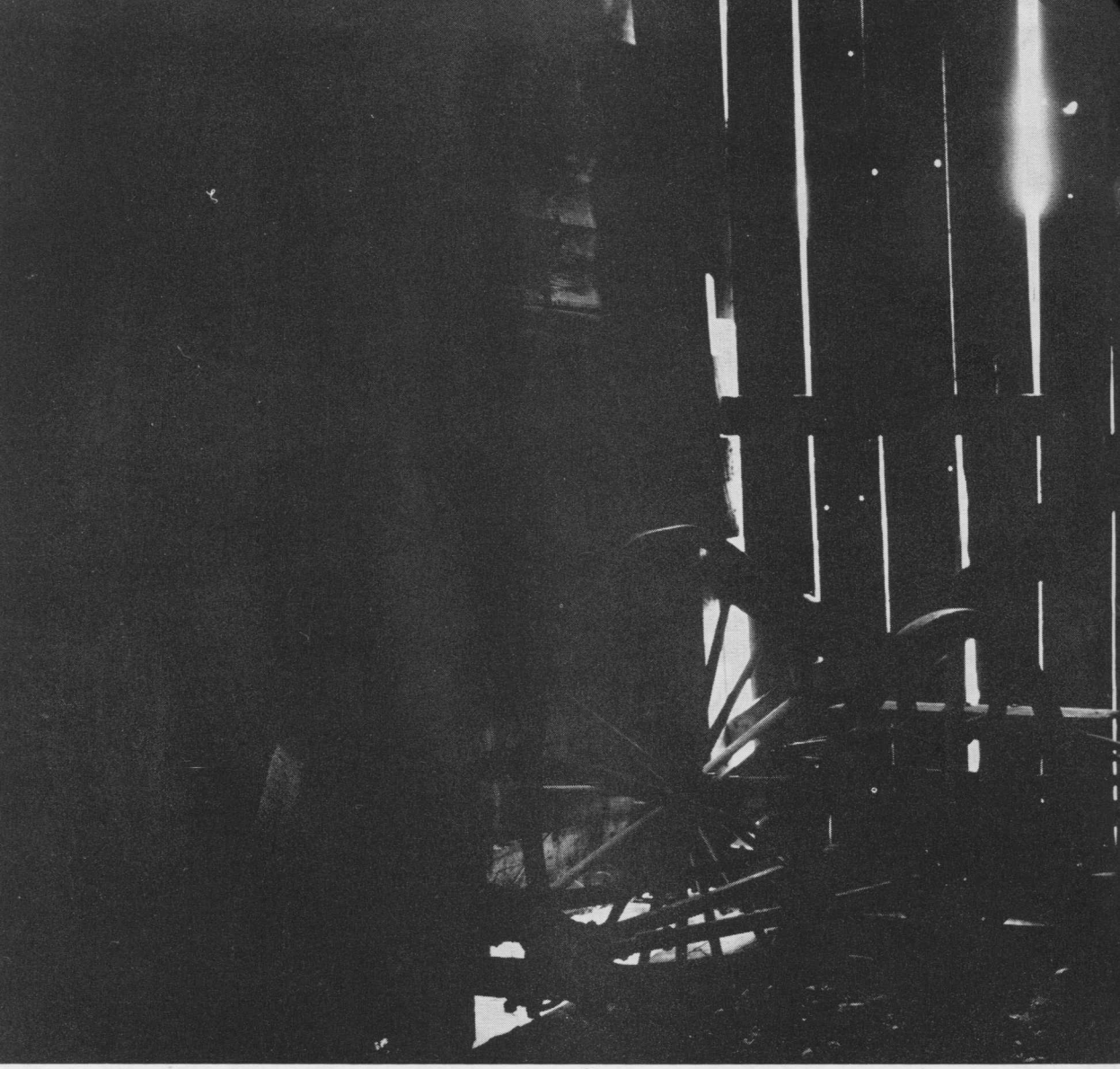

Argi jie numestini kaip nebereikalingi ratai?

Užjaučiantis žvilgsnis į senatvės sulaukusius

Jei pažvelgsime aplink save ir atidžiau stebėsime aplinką, šio krašto civilizacijoje pajusime tris ryškius momentus. Pirmasis pasireiškia ypatingu jaunystės pabrėžimu ir garbinimu. Tuo pačiu Amerikos, o dabar jau dalinai ir Vakarų Europos, kultūra save atsiriboja nuo senatvės. Šio krašto bendruomenė akcentuoja darbo svarbumą. Tai antrasis aspektas, pasireiškiąs žmogaus vertinimu pagal jo produktyvumą ir pajėgumą. Trečiasis Amerikos bruožas sutinkamas kiekvieną dieną — tai pinigo reikšmė ir svarba žmogaus gyvenime. Pagal tai yra sprendžiamas žmogus, jam teikiama pagarba, jis iškeliamas ir statomas pavyzdžiu kitiems.

Ir štai į šitą pragmatinę aplinką atžingsniuoja žmogus su trimis kojomis. Jis eina iš lėto, nesiskubindamas, sustodamas, pailsėdamas. Jis neturi kur skubėti, nes gyvenimas pro jį jau praskriejo. Dar nespėjo kaip reikiant pasikelti nuo keturių ant dviejų, o

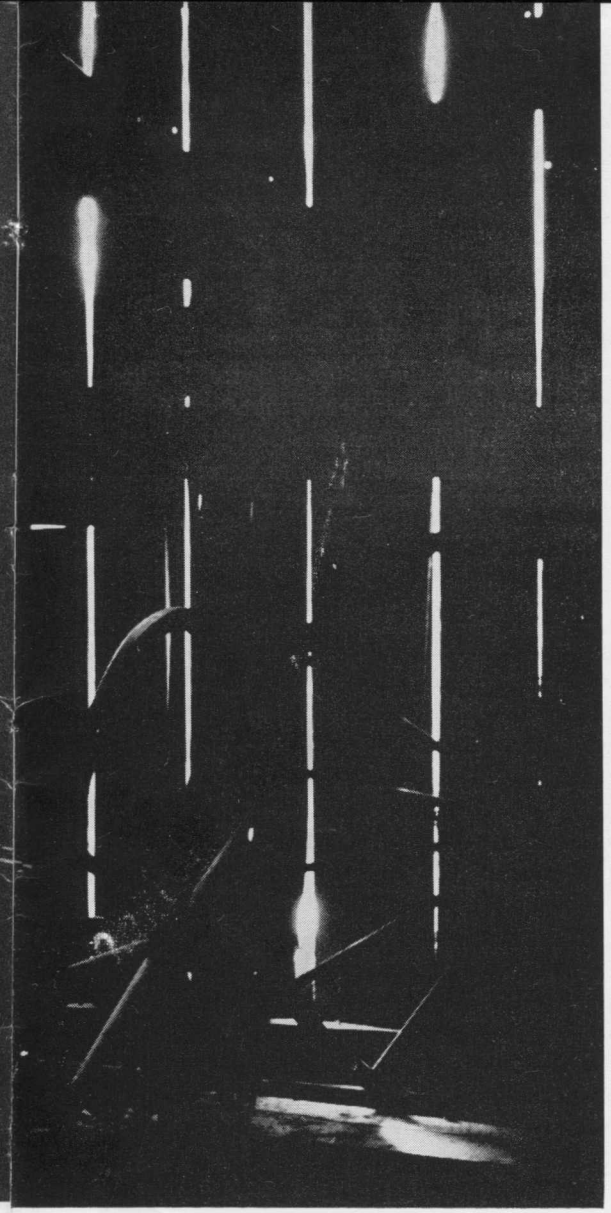

VACLOVAS KLEIZA

štai jau ir prireikia žingsniuoti su trimis kojomis, dviem nuosavom ir viena skolinta. Šis žmogus pasidaro nebereikalingas, visiems besimaišantis daiktas. Bent ligi šiol apie jį mažai kas rašė, jis neturėjo stipraus užnugario šio krašto valdinėse įstaigose ir jo reikalais nedaug kas domėjosi. Šis žmogus — tai visa mūsų senoji karta. Jungtinėse Amerikos Valstybėse tokių žmonių jau priskaitoma ligi 18 milijonų. Ir tik dabar jais pradedame plačiau domėtis, nes politiniame gyvenime 18 milijonų balsų gali nulemti ne vienus rinkimus.

Be to, senųjų piliečių skaičius su kiekvienais metais auga ir augs. Šiuo metu Amerikoje yra daugiau kaip 50 milijonų žmonių virš 45 metų amžiaus. Nuo 1850 metų žmogaus amžiaus ilgumo vidurkis šiame krašte pakilo nuo 40 metų ligi 70 metų. Techninė pažanga, drauge su augančia industrijalizacija, sutrumpino darbo savaitę nuo 70 val. ligi 40 val. ir įgalino darbininkus anksčiau išeiti į pensiją. Didesnis žmonių skaičius turi daugiau laiko negu bet kada praeityje. Pensininkai gali galvoti apie savo pensijos amžiaus prailginimą nuo 10 ligi 25 metų. Atseit, jie turi daugiau laisvo laiko ilgesnį laiko tarpą. Bet ar jie gali į tuos poilsio metus žiūrėti su džiaugsmu ir viltimi tikėdamiesi, kad tie metai bus produktyvūs ir juos patenkiną?

Žvilgtelkime į psichologines bei sociologines - ekonomines senatvės laikotarpio apraiškas. O jų yra daug ir įvairių. Kiekvienas asmuo kitaip išgyvena savo amžiaus pasikeitimus.

Žmogus savo gyvenimo laikotarpyje pereina įvairius išgyvenimų pasikeitimustarpsnius. Tai kūdikystė, vaikystė, jaunystė, subrendimas, senatvė. Kiekvieną iš jų dar būtų galima skirstyti į paskirus periodus. Jei apsiribosime senatve, tai galime sakyti, jog šis žmogaus amžiaus laikotarpis pasireiškia trijuose perioduose. Tarp 45 ir 60 metų žmogus daugiau mažiau pradeda ruoštis išėjimui į pensiją. Nuo 65 ligi 75 metų vyksta pats išėjimas pensijon, gi po 75 metų žmogus bando prisitaikyti prie savo stovio ir susigyventi su tomis problemomis, kurios pasireiškia šiame laikotarpyje. Kaip matome, senatvė gali reikštis trimis periodais, nors yra teisingai pasakyta, kad senti pradedame, kai gimstame. Bet čia ir turime skirti senėjimą nuo senatvės. Senėjimas prasideda su gimimu, senatvė su pasireiškiančiu pajėgumo praradimu. Tad galutinėje išvadoje negalime sakyti, jog žmogus, sulaukęs 45 m. amžiaus, jau pradeda senti, kaip negalime teigti, jog 25 m. asmuo yra jaunas. Teisingai pabrėžia Čikagos universiteto prof. Havinghurst, kad "visuomenė nustato senatvės laiką nevisur vienodai. Amerikoje

pilotas jau skaitosi senas nuo 50 metų, atletas — nuo 30 metų". Čia pridėkime, jog plaukikas jau laikomas senu, sulaukęs 20 metų. Todėl ne vien tik chronologiškas amžius nustato žmogaus senatvę.

Su kokiomis problemomis susiduria senas žmogus? Kas sudaro jam didžiausią sunkumą ramiai ir konstruktyviai leisti senatvės dienas?

NEREIKALINGUMO JAUSMAS

Vienas iš pagrindinių išgyvenimų ir problemų šiame laikotarpyje — tai nereikalingumo jausmas. Senatvės sulaukęs žmogus pasijunta nebereikalingu, ypatingai mūsų aplinkoje. Ligi šiol jis buvo svarbus savo šeimai, nes jai uždirbo duoną ir ją išlaikė. Darbovietėje jį vertino ir gerbė, kadangi jo darbo vaisiais didžiavosi jis pats ir jo darbdaviai. Savo apylinkėje jis buvo pripažįstamas ir didelis draugų būrys sudarė jam sąlygas reikštis jų tarpe. Bet dabar jis jau išėjęs į pensiją. Vaikai išskleidė sparnus ir sukūrė savas gūžtas. Darbovietei nereikalingas, nes nepajėgus (bent taip visur skelbia statistikos ir įvairūs duomenys, kuriuose asmuo pasidaro tik numeris). Draugų skaičius mažėja ir retėja. Vieni iškeliauja į kitas apylinkes, antri ligos prirakinti namuose, treti išėjo negrįžti. Ir taip mūsų senelis pasijunta nereikalingu, vienišu.

O ir šio krašto socialinė bei ekonominė struktūra nėra palanki senesniesiems. Jaunimas iš miestų bėga į priemiesčius, gi senimas dažnai lieka gyventi mieste, kur jiems žinoma aplinka, kur jie užaugino savo vaikus ir kur į cemento grindinius įaugo jų pačių šaknys. Bet ir jų kaimyninė aplinka keičiasi. Jei anksčiau čia buvo gražūs rezidenciniai kvartalai, tai dabar tos apylinkės pradeda darytis senų lūšnų kapais. Dėl to mes pradedame kai kuriuose šio krašto didmiesčiuose pastebėti senimo getus. Dažnai kalbame apie rasinius getus, bet pamirštame, jog yra ir senelių getai. Tai dažniausia seni miestų kvartalai, kuriuose gyvena vien tik seno amžiaus žmonės. Mažai čia matysime jaunimo ar vaikų. Tik senieji tyliai vaikščioja sutrūkinėjusiais šaligatviais, leisdami lėtai plaukiančias dienas.

NETIKRUMAS ATEITIMI

Šalia nereikalingumo ir vienatvės jausmo senųjų tarpe dažnai matome netikrumą ateitimi ir ateities tikslų stoką. Mirties realybė, fizinių galių bei funkcijų susilpnėjimas ir padažnėjąs ligos atvejis dar labiau sustiprina šį netikrumo jausmą ir stumia žmogų depresijon bei nusiminiman. Kažkas yra pasakęs, kad žmonės ne tiek nekenčia mirties, kiek tų žingsnių, vedančių į ją. Kai mes pajėgiame priimti mirties sąvoką ir ją suprasti, tuomet senatvė pasidaro lengvesnė ir prasmingesnė. Bet tas reikalauja tam tikro subrendimo, kuris atsiekiamas tik pilnutinesniame savęs pažinime ir Aukščiausiojo planų supratime.

Gal žmogų gąsdina ne tiek mirtis, kiek galimybė sunkiai susirgti ir pasidaryti našta sau ir kitiems. Invalidų niekas nenori. Sigmundas Freudas rašė, jog "senas žmogus ne tiek bijo mirties, kiek jis bijo patapti invalidu". Jei ši baimė nėra kontroliuojama ir apvaldoma, ji gali pereiti į psichozę ir žmogus tampa psichiniu ligoniu.

FINANSINĖ PROBLEMA

Nemažiau sunki ir daugeliui aktuali yra finansinė problema sename amžiuje. Ekonominis netikrumas gali būti tiek pat įtakingas į seno žmogaus dvasinį stovį, kiek ir kitos to laikotarpio problemos. Užsitikrinimas ekonominio pragyvenimo senatvėje yra vienas iš svarbiausių uždavinių ir problemų. JAV-ėse apie 64% visų virš 65 metų amžiaus žmonių gauna valdžios socialinę apdraudą (Social Security). Tačiau bent pusė visų virš 65 metų asmenų šiame krašte gyvena skurde. Pagal 1958 m. duomenis apie 60% visų senų žmonių turėjo metinių pajamų mažiau negu 1,000 dol. Čia ir iškyla paradoksas. Žmogus pajėgė prailginti savo amžių bent 20-čia metų per paskutinius 50 metų, bet nesugebėjo atrasti sprendimo toms įtakoms, kurios sunkina senatvę. Atrodo, jog ir čia technika bei medicina bėgo žirgo šuoliais, o socialinės ir ekonominės reformos eina kūdikio rėplomis.

Būtų galima kalbėti apie šį neturtingąjį senimą, bet tai atskiros temos užduotis, nes liečiama bent 8 milijonai gyventojų.

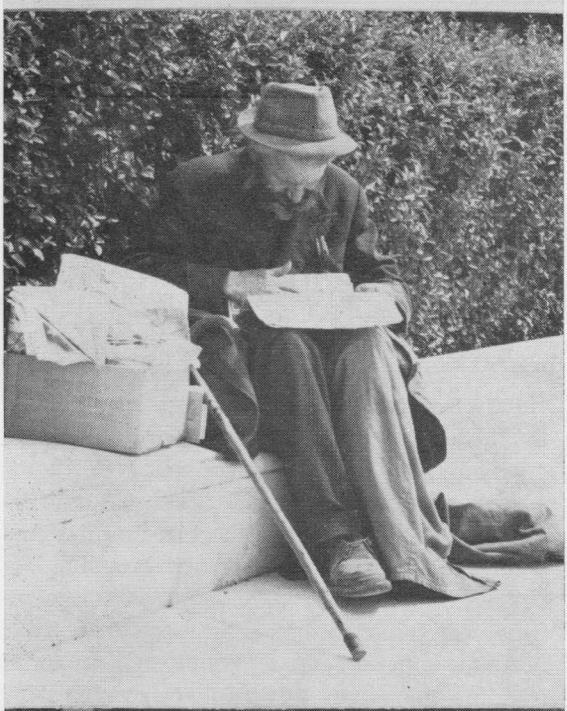

RYŠIŲ STOKA SU VAIKAIS

Ketvirtoji problema, ryškiai iškylanti senųjų gyvenime, yra ryšių trūkumas tarp tėvų ir vaikų. Šiame šimtmetyje mes išgyvename šeimos pobūdžio pasikeitimo krizę. Ligi XX-ojo amžiaus šeima egzistavo kaip vienetas. Tai buvo šeima plačiąja prasme, kur tėvai, vaikai ir jų vaikai gyveno po vienu stogu arba bent artimoje kaimynystėje. Tėvai, nesvarbu kokio senumo, buvo tokios šeimos autoritetai. Su didėjančia žmogaus judomąja galia ir tobulėjančia transportacija šis šeimų pobūdis pradėjo keistis, ir šiandien mes jau šeima laikome tik vaikus ir tėvus. Kai vaikas subręsta, jis palieka tėvų pastogę ir atsiskiria nuo šeimos kamieno. Tas vyksta tiek fizinėje tiek psichologinėje plotmėje. Tuo pačiu seni žmonės pasijunta atskirti nuo savo vaikų. Gerai, jei jie dar gyvena netolimoje apylinkėje. Bet dažnai tarp vaikų ir tėvų geografiniai atstumai prašoka tūkstančius mylių.

Dėl viso to seno žmogaus vaidmuo šeimoje pagrindinai pasikeičia. Ligi šiol jis buvo šeimos galva ir duonos uždirbėjas. Nuo jo priklausė šeima. Dabar jis atsiduria toje rolėje, kurioje pirma buvo jo vaikai. Jis dažnai pasidaro priklausomas nuo vaikų. Ne kartą senas žmogus pradeda save matyti tik objektu, kurio mirties trokšta jo vaikai. Mūsų visuomenėje yra tendencija neleisti vyresniam žmogui turėti savo nuomonę ar norą. Todėl šitame rolių ir priklausomumo pasikeitime senas žmogus dažnai išgyvena didelį konfliktą.

Šis konfliktas įmanomas išspręsti, jei šeimos narių santykiavimas yra artimas ir intymus. Tuomet vyresnis žmogus gali ir toliau šeimoje likti laisvu, nepriklausomu, moraliniu autoritetu. Kitaip sakant, jo vaidmuo pasikeistų iš kontroliavimo visos šeimos gyvenimo į suteikimą šeimai moralinio autoriteto, kurį jo amžius jam teikia. Bet tai reikalauja subrendimo, o, kaip jau minėjau, fizinis subrendimas nebūtinai garantuoja emocinį užaugimą.

Ryšių pairimas tarp šeimos narių ypatingai skaudžiai atsiliepia į seno žmogaus dvasinį stovį. Bet mums, lietuviams, šioje aplinkoje atitrūkimas ir nuo savo tautinės aplinkos sukuria vyresniųjų tarpe proble-

mas. Čia galvoju apie artimas draugystes, organizacijas bei parapijas. Senas žmogus bando visomis jėgomis išsilaikyti už to, su kuo jis visą gyvenimą yra suaugęs, prie ko jis yra pripratęs. Svetimoje aplinkoje, nekartą tinkamai nemokant ir kalbos, savo tautiečių artumas pasidaro būtinas. Tuo ir suprantamas vyresniųjų noras burtis vienoje vietoje, šiuo atveju, dažnai apie savas parapijas. Tą turime suprasti ir atkreipti tinkamą dėmesį. Manau, jog ne vienu atveju šitas momentas paaiškina ir kai kurių vyresniųjų sunkų persiorentavimą į naujos liturgijos dvasią.

APSISAUGOJIMO PRIEMONĖS

Tai viena kita problema, su kuria susiduria senimas. Jų yra daugiau ir jos įvairios. Kiekvienas asmuo savaip reaguoja į gyvenimo reiškinius ir jiems duoda atitinkamą interpretaciją. Pats faktas, jog žmogus dėl savo amžiaus turi atsiriboti nuo kai kurių anksčiau vykdytų veiksmų jau sukuria konfliktus. Kiekvienas pasikeitimas iš žmogaus atima jo dalį, bet kartu suteikia jam ko nors naujo. Visi gyvenimo laikotarpiai turi savo teigiamas ir neigiamas savybes.

Kaip senas žmogus išgyvena šiuos visus pasikeitimus ir kaip jis į juos reaguoja? Gamtoje mes pastebime, jog gyviai turi tam tikrus apsigynimo būdus pavojaus metu. Vieni iš jų nuo pavojaus bėga, kiti sustingsta vietoje, treti pasiruošia kovai. Taip ir žmogaus gyvenime. Mes visi turime savo metodus bei būdus apsiginti nuo mums nemalonių momentų. Juos psichologai vadina apsisaugojimo priemonėmis (defense mechanisms). Jei pažvelgsime į senuosius, tai matysime, kad ir jie turi išsidirbę savo amžiui charakteringus metodus apsisaugoti nuo nepalankios situacijos. Jie pasireiškia įvairiai. Čia suminėsime tik pačius charakteringiausius.

Dažnai senesnio amžiaus žmonės yra prieš bet kokį pasikeitimą ar naują apraišką. Tą jau minėjome sąryšyje su liturginiu atsinaujinimu. Daug lengviau ir drąsiau gyventi su tuo, ką žinai ir pažįsti, negu su tuo, kas yra nežinoma, neaišku. Senesniuose žmonėse dažnai pasireiškia dogmatizmas, nenoras keisti savo nusistatymo. Tai šiek tiek primena mažo vaiko užsispyrimą ir savo noro parodymą. Tiek vaikui, tiek senam žmogui šitas priduoda tam tikros galios ir drąsos, kad jis yra savo aplinkos valdovas. Senas žmogus nenori pripažinti nei sau nei kitiems, kad jis keičiasi. Jis bijo, jog tas gali sumažinti jo autoritetą ir jį patį padaryti menkesniu. Šitame amžiuje pasidaro daugiau į save susikoncentravęs, jo gyvenimo ratas pradeda sumažėti ir centre pasilieka jis pats. Dažnai senesnis žmogus savo problemas priskiria kitiems arba savai aplinkai. Atseit, ne jis kaltas, kad taip įvyko, bet kitų kaltė. Jis sako, jog nepadarė darbo todėl, kad draugai jam sutrukdė, nors tikrumoje jis apie tą darbą pats pamiršo. Gal ir teisingas yra pasakymas, kad "senatvė yra laikas, kada kūnas nebeateina į pasimatymus, kuriuos prižada protas". Senatvės laikotarpyje žmogus nekartą pradeda nugrimzti praeitin ir ja gyventi. Čia irgi vienas iš metodų išvengti dabarties realybės, geriau pasakius, jai nepažvelgti į akis.

SENATVĖS NORAI

Senatvė, kaip ir kiekvienas kitas amžiaus laikotarpis, turi savo norus bei siekius. Kūdikis nori pradėti vaikščioti, vaikas nori būti jaunuoliu, jaunuolis kovoja su savimi ir su pasauliu, nežinodamas, kuo jis nori būti. Taip ir senas žmogus. Jis turi savo norus. Pirmiausias ir pats svarbiausias noras, kuris nėra charakteringas vien tik senatvei, yra noras kuo ilgiau gyventi. Arba bent gyventi tol, kol gyvenimo džiaugsmai ir laimė nusveria gyvenimo skausmus ir kančią. Antras senatvės noras yra turėti galimai daugiau poilsio, nes tik taip galima taupyti iš lėto išslystančias fizines jėgas. Be to, jaučiama, kad poilsis yra užtarnautas atpildas už produktyvų gyvenimo darbą.

Senas žmogus nori galimai ilgiau pasilikti aktyviu ir pozityviu savo visuomenės nariu. Tokiu būdamas jis jaučia savo vertę ir svarbą kitiems ir tuo pačiu iš jų gauna pripažinimą. Gal todėl mes dažnai ir matome daug vyresnio amžiaus žmonių įvairiose organizacijose bei visuomeniniuose darbuose, kuriuose jie nekartą labai gražiai ir konstruktyviai reiškiasi. Senimas taip pat nori turėti pasirinkimo teisę. Nors jų jėgos sumažėjusios, tačiau jie yra pilnutiniai visuome-

(nukelta į 10 puslapį)

BAŽNYČIOS SUSIRINKIMO KETVIRTOJI SESIJA

ARŪNAS LIULEVIČIUS

Paskutiniajai dabartinio Bažnyčios Susirinkimo sesijai susirinko 2,252 vyskupai iš viso pasaulio kraštų. Tai didelis kontrastas Vatikano I Susirinkimui, kuris buvo pradėtas 1869 m. su 700 vyskupų, iš kurių tik saujelė buvo ne iš Europos. Šiame Susirinkime vien iš Pietų Amerikos dalyvauja virš 500 vyskupų. Dabartinis Susirinkimas jau vien savo dalyvių kilme yra visuotinis, tačiau jo svarstomi klausimai pasaulinę Bažnyčios apimtį dar labiau pabrėžia. Šis Susirinkimas nėra sušauktas ginti popiežiaus teisės nuo tautiškai atbundančios Italijos, kaip tai buvo prieš šimtą metų, bet šis Susirinkimas pasirašo taikos sutartį su pasauliu, kuris išsivystė per keturius šimtus metų. Daugiau — su šiuo Susirinkimu Bažnyčia nori grįžti prie žmogaus miesto statybos. Todėl Susirinkimas bando kalbėti visiems žmonėms naują, šios dienos žmogui suprantamą, kalbą. Tas bandymas nevisuomet sekasi, nes juk visiems sunku keisti ne tik savo kalbėjimo, bet ir galvojimo būdą. Nuostabu ne tai, kad Susirinkime buvo daug nuomonių skirtumų, kad Susirinkimas nuolat linko į bendrybes, nes to galima buvo tikėtis — į Susirinkimą suvažiavo žmonės, kurie ilgus metus praleido administratorių darbą dirbdami, kurie savaime buvo atitolę nuo minties pasaulio. Nuostabu yra, kad Susirinkimas įstengė duoti užuomazgas naujam vystymuisi Bažnyčios gyvenime. Į Bažnyčios savivaldybę įvestas vyskupų kolegiškumo pradas, kuris ilgainiui padarys valdytojus jautresnius bendruomenės nuotaikoms ir troškimams. Šioje sesijoje priimtoji religinės laisvės deklaracija duoda rimtą pagrindą santykiams su kitų tikėjimų žmonėmis bei galimybę laisvėjimui pačioje Bažnyčioje. Deklaracija apie žydus galutinai sugriauna antisemitizmo pseudoreliginius pamatus. Šioje sesijoje priimti dokumentai, kuriuose raginama griebtis vienuolynų ir seminarijų reformų. Pastoracinė konstitucija "Bažnyčia ir modernusis pasaulis" rodo rūpestį tais klausimais, kurie slegia šių dienų žmogų. Šis dokumentas tuo įdomus, kad jame pirmą kartą Bažnyčia nebando pasaulio teisti ar pateikti užbaigtus sprendimus jo problemoms. Šiuo dokumentu Bažnyčia, tarp kitko, pasauliui sako, kad ji nori klausytis, mokytis, kartais net sekti. Bažnyčia nebėra atokiai nuo pasaulio sėdintis teisėjas — ji yra pasaulyje, kad galėtų žmonėms tarnauti.

KAS VYKO SESIJOJE?

Sesija prasidėjo rugsėjo 14 d. dviem netikėtumais. Sesijos išvakarėse pasirodė Pauliaus VI enciklika "Mysterium fidei", kurioje dar kartą iškeliama Tridento Bažnyčios Susirinkimo doktrina apie Eucharistiją. Atrodo, kad enciklika iššaukė žinios apie kai kurių olandų teologų bandymus aiškinti Eucharistiją netradiciniais terminais. Enciklikoje pabrėžiama, kad šių teologų darbas girtinas, bet jų išvadose slepiasi pavojų. Manoma, kad šioji enciklika turėjusi būti suraminimo žestas konservatyviųjų sparnui Susirinkime, nes joje teigiama, kad ne tik Tridento Susirinkimo apybraižų turinys, bet taip pat ir apybraižų kalba yra šventa ir nesikeičianti. Savaime suprantama, šis teigimas sukėlė susidomėjimą.

Pačiame sesijos atidaryme Paulius VI padarė malonią staigmeną pažangiąjam Susirinkimo dalyvių sparnui, kai kalboje pastebėjo, kad apie diskutuotinus sesijos klausimus neužsimins, kad nesuvaržytų nuomonių laisvės. Jis taip pat pastebėjo, kad pagal Susirinkimo dalyvių pageidavimą įkurs vyskupų sinodą, kuris savo patarimais talkins popiežiui kasdieniniame Bažnyčios valdyme. Galų gale užsiminė, kad yra gavęs

kvietimą aplankyti Jungtines Tautas. Savo apsilankymu Jungtinėse Tautose jis perduosiąs visų Susirinkimo dalyvių troškimą pasaulio taikos.

Buvo manyta, kad detalės apie vyskupų sinodą paaiškės tik tolimoje ateityje, todėl Susirinkimo dalyviai buvo maloniai nustebinti rytojaus dieną posėdžių auloje išgirdę popiežiaus pranešimą apie sinodą: šiam organui atstovai bus renkami vyskupų konferencijų (bus ir popiežiaus skirtų, bet šieji niekad nesudarys daugiau penkiolikos nuošimčių); pramatomi net trijų rūšių sinodai įvairiems klausimams svarstyti. Popiežiaus planai vyskupų sinodui teikia vilties, kad iš jo ilgainiui gali išsivystyti pastovus vyskupų seimas, galįs leisti įstatymus. Tai nebūtų nieko nuostabaus — Bažnyčios vidinė santvarka tada tik sektų dabartinės Anglijos modelį, vietoj aštuonioliktojo šimtmečio Prancūzijos.

Jau pačią pirmąją darbo dieną pradėta diskutuoti religinės laisvės deklaracija. Tai dokumentas, kuris Susirinkime daug vargo matęs. Savo kilme yra amerikiečių vyskupų rūpesčio kūdikis. Tiksliau tariant, amerikiečiai vyskupai buvo tik krikšto tėvai, nes deklaracija remiasi jėzuito John Courtney Murray mintimis. Nors apie šią deklaraciją buvo daug kalbėta paskutiniojoj sesijoj, nuomonės tarp konservatyvios mažumos ir pažangesnės dalyvių daugumos taip skyrėsi, kad apie deklaraciją kalbėti užsirašė net 104 dalyviai. Debatuose buvo pakartojami praeitais metais girdėti argumentai. Ypač stipriai deklaraciją gynė Amerikos vyskupai (dalyvių tarpe buvo pasklidęs juokas: "Balsai tai Amerikos vyskupų, bet mintys John Courtney Murray") ir keli atstovai iš anapus geležinės uždangos (ukrainietis kardinolas Slipyj ir slovakas Beran). Deklaracijos oponentai paleido kalbas, kad ji esanti svarbi tiktai amerikiečiams, kurie ją nori pravesti bet kokia kaina, nežiūrint kiek bėdos ji padarytų kitų kraštų katalikams. Kitas gandas teigė, kad būtų didelė nelaimė, jei balsavimas dėl deklaracijos parodytų, jog Susirinkimo dalyviai yra šiuo klausimu susiskaldę — verčiau visą klausimą atidėti tol, kol popiežius grįš iš savo viešnagės Jungtinėse Tautose. Tik paties popiežiaus įsikišimu buvo prieita prie balsavimo: už deklaracijos priėmimą pasisakė 1997 dalyviai, prieš 224.

Toliau buvo nagrinėjama schema "Bažnyčia ir modernusis pasaulis". Diskusijoje

---

Senatvės sulaukus

nės nariai su visomis jiems teikiamomis teisėmis. Tokiais jie nori išlikti galimai ilgiau. Viena iš tų teisių ir yra pasirinkimo bei apsisprendimo teisė. Šioje srityje dažnai vaikai padaro didelę klaidą, neatsižvelgdami į senų tėvų norus. Tiesa, tie norai kartais gali labai vaikiškai skambėti, bet ar juos taip sunku patenkinti? Vaikų norai irgi vaikiški, bet kaip dažnai tėvai juos patenkina, net nepagalvodami apie galimus rezultatus.

Dar vienas seno amžiaus noras, einąs drauge su žmogiška prigimtimi ir verte, yra noras pasitraukti iš šio gyvenimo garbingai ir galimai patogiau, atseit, su mažiausia kančios doze. Gaila, bet labai dažnai mes neįvertiname seno amžiaus žmonių norų arba nenorime jų suprasti. Ar tas kartais neparodo mūsų pačių baimės senatvės atžvilgiu?

KĄ SENIEJI GALI DUOTI

Kalbėjome apie senuosius ir kaip jie pergyvena savo senatvę. Bent trumpai pažiūrėkime, ką senieji gali duoti mums ir savai aplinkai.

Jie gali duoti daug, nes gyvenimo patirtis yra viena iš geriausių, jei ne pati geriausia, mokytoja. Senieji savyje turi sukaupę didelius aruodus žinių ir tradicijų. Su kiekviena mūsų vyresniojo mirtimi lietuviškoji visuomenė nustoja labai brangios savo dalies. Senas žmogus, kaip individas, gali būti labai naudingas šeimai ir aplinkai sava patirtimi ir žiniomis, kurios iš kartų į kartas perduodamos virsta tradicijomis. O kiek gražių tradicijų jau esame tik per paskutinius keliasdešimt metų praradę!

Senieji tėvai gali užimti labai svarbią

buvo sustota prie kiekvieno šio milžiniško (30,000 žodžių) dokumento skyriaus atskirai. Diskusijos ilgos, varginančios, bet reikalingos, kad būtų galima rasti bendrą Susirinkimo nuomonę. Tarp pavargusių vyskupų buvo girdimas anekdotas: "Gaila, kad nebuvo priimtas kardinolo Cushingo pasiūlymas įvesti elektroninę vertimų sistemą. Būtų gera, jei per ausinius galėtume pasirinkti keturiuose kanaluose vertimus, o penktame — muziką". Iš posėdžių aulos nelabai buvo galima pasišalinti į šalia salės esančią kavinę atsigaivinti, nes diskusijų tarpuose vyko balsavimai dėl anksčiau diskutuotų dokumentų pakeitimų. Balsavimo keliu buvo priimtos schemos apie Apreiškimą (20 balsavimų), apie pasauliečių apaštalavimą, apie pastoracines vyskupų pareigas, seminarijas, vienuolių gyvenimo atnaujinimą, krikščioniškąjį auklėjimą ir santykius su nekrikščionimis. Nors darbo tempas vargino, tačiau davė rezultatų: spalio 28 d. įvykusioje viešoje sesijoje Susirinkimo dalyviai priėmė penkių dokumentų galutines redakcijas ir Pauliaus VI juos paskelbė pasauliui.

Lapkričio mėnesį buvo tęsiamos diskusijos apie schemą "Bažnyčia ir modernusis pasaulis". Vienu metu iškilo itin aštrūs debatai apie atominio karo moralumą. Ankstyvesnėje schemos redakcijoje buvo parašyta, kad, nors atominiai ginklai smerkiami, tačiau Susirinkimas nenorįs pasmerkti jų gaminimo ir krovimo į sandėlius paskutiniais metais, nes tas galėjo prisidėti prie taikos palaikymo. Šioji pastaba buvo įdėta poros JAV vyskupų iniciatyva, kurie nenorėjo, kad atominio karo pasmerkimas būtų interpretuojamas kaip JAV politikos pasmerkimas. Olandų ir vokiečių vyskupų pastangomis sekcija išleista, kas ir sukėlė nuomonių pasidalinimą. Užkulisiuose iškilo toks pusiau skandalas: virš keturių šimtų vyskupų įteikė schemos redakcijos komisijai peticiją, kad į tekstą būtų įdėtas komunizmo pasmerkimas. Komisijos sekretorius kažkur tą peticiją pametęs. Parašyta antra peticija, tačiau komunizmo pasmerkimui nerasta vietos, nes jis skirtųsi nuo viso schemos tono, o antra vertus, pastebėta, jog komunizmą stipriai pasmerkęs Pijus XII.

Dalinis diskusijų rezultatas: schemos redakcinei komisijai pateikta 3,000 pasiūlymų pakeitimams. Kiekvieną pasiūlymą turi peržiūrėti schemos redakcinė komisija ir apgalvoti, ar yra įmanoma pakeisti dokumento tekstą taip, kad sutiktų ir su daugumos nuo-

---

vietą anūkų auklėjime. Dažnai to pasigendame šiandieninėje laiko tekmėje. Vaikai iš savo senelių gali pajusti tą meilę, šilumą ir autoritetą, kurio nekartą mūsų aplinkoje stinga. Seniesiems tėvams jų anūkai gali būti naujų jėgų šaltiniu ir atgimstančiu dinamiškumu. Be to, jų patirtis, beauginant savo vaikus, yra naudinga dabartinei kartai.

Senesnio amžiaus žmonės dažnai turi progos atlikti tai, ko anksčiau neturėjo laiko ar progos padaryti. Paimkime tik šiame krašte garsiąją Grandma Moses. O tokių pavyzdžių yra daug, kur į pensiją išėjęs žmogus savo gyvenimą papildo naujais atsiekimais. Juk ir lietuviški rūpintojėliai bei pakelės kryžiai nekartą senelio rankos išskaptuoti ir nudailinti.

Šeimose senesnieji jos nariai gali turėti labai daug stabilizuojančios ir ugdančios įtakos į kitus šeimos narius, ypatingai jaunesniuosius. Gal ir todėl mes matome tokį didelį šeimyninio gyvenimo pairimą šiame krašte, kadangi šeimoje nėra to elemento, kuris visus narius jungtų ir smarkesnių įtampų metu ieškotų tam tikro balanso. Juk patriarchalinės praeities šeimos, o ir dabar šiame krašte esančių kiniečių šeimynos pasižymi savo artumu bei tėvo autoriteto svarbumu. Tuo nenorime pasakyti, jog turime grįžti į praeities laikus, kur visi gyveno po vienu stogu ir sriubą sėmė vienu šaukštu iš vieno dubens.

* * *

Sensti pradedame gimę. Tačiau senatvę pasirenkame patys. Ji nėra pabaisa ar prakeikimas. Tai neišvengiama žmogaus gyvenimo dalia. Ji gali būti šviesi ir konstruktyvi. Bet jai ruoštis reikia visą gyvenimą. Į gražų senatvės kalną įkopia tik tie, kurie pajėgė save išugdyti pilnomis asmenybėmis. O tas reikalauja aukos ir darbo. ***

mone ir su pastabos autorium. Šiam darbui palengvinti lapkričio 20-28 d. buvo padaryta Susirinkimo pertrauka. Tada komisijos paruošė galutinę dokumentų redakciją.

Pertraukos metu popiežius kreipėsi į tautines vyskupų konferencijas, kad jos pasvarstytų kūrijos siūlomas reformas atlaidų klausimu. Dauguma konferencijų (įskaitant ir amerikiečius) reformas priėmė be jokių pasiūlymų, tačiau vokiečių ir prancūzų tarpe kilo nepasitenkinimas. Jų nuomone, šioje srityje reikia ne naujų taisyklių, o iš viso naujo klausimo pergalvojimo.

Kadangi schema "Bažnyčia ir modernusis pasaulis" buvo su dideliu dėmesiu pasaulio spaudos sekama, kilo susirūpinimas sužinojus, kad popiežius pateikęs savo pataisų schemos redakcinei komisijai. Pataisos lietė sekciją, kurioje užsimenama apie gimdymų kontrolę (kaip žinome, Paulius VI yra paskyręs specialistų komisiją šiam klausimui tyrinėti) — pataisa siūlė, kad būtų priminti Pijaus XI ir Pijaus XII pasisakymai šiuo klausimu. Redakcinės komisijos reakcija į šią pataisą yra pavyzdys, kaip elgiamasi su visomis pataisomis: į tekstą įdėta užuominos apie minėtus pasisakymus, bet taip pat priminta ir Pauliaus VI kalba 1964. VI. 23., kurioje jis pranešė apie klausimui studijuoti komisiją. Tokiu būdu dokumentas palieka progą komisijai rekomenduoti (ir popiežiui priimti) galimus pakeitimus Bažnyčios mokyme apie šią moralės sritį.

Gruodžio 7 d. viešame Susirinkimo posėdyje Paulius VI paskelbė dar keturius Susirinkimo priimtus dokumentus: pastoracinę konstituciją "Bažnyčia moderniajame pasaulyje", religinės laisvės deklaraciją ir du dokumentus apie misijas ir kunigus. Šia proga popiežius perskaitė laišką Konstantinopolio patriarchui, kuriuo nuimama devynių šimtų metų ekskomunika. Tą pačią dieną patriarchas Athenagoras I savo kuklioje katedroje Istanbule perskaitė tokį patį laišką, kuriame nuimama ekskomunika Romos popiežiui. Abejuose laiškuose išreiškiama gailestis už vienos pusės kitai padarytus nemalonumus ir išreiškiama viltis, kad ateitis vėl atneš abejų Bažnyčių vienybę.

Bažnyčios vidaus tvarkymuisi labai svarbus tą pačią dieną išleistas popiežiaus pranešimas "Integrale Servandae", kuriuo pakeičiamas Šventosios Įstaigos vardas (nuo dabar ji vadinsis Kongregacija Tikėjimo Mokslui), baigiamas įstaigos darbo slaptumas — nuo dabar ji bus saistoma viešųjų Bažnyčios įstatymų, įvedamas apeliacijos ir gynėjo principas (tie, kurie bus kaltinami nuklydimu nuo doktrinos, turės teisę turėti advokatą), pabrėžiamas kolegiškumo principas (kongregacija turės atsiklausti tautinių vyskupų konferencijų, jei vienas iš jų tikinčiųjų bus kaltinamas). Toji kongregacija raginama turėti glaudžius ryšius su Pontifikaline Šventojo Rašto komisija. Šiuo metu Šventosios Įstaigos Kongregacijai vadovauja kardinolas Alfredas Ottaviani, o Šventojo Rašto Komisijai — kardinolas Augustinas Bea, SJ.

Baigiantis Bažnyčios Susirinkimui popiežius Paulius VI suruošė Šventraščio vakarą, kuriame jis meldėsi kartu su katalikų kunigais ir 38 nekatalikais Susirinkimo stebėtojais. Gruodžio 8 rytą Bažnyčios Suvažiavimo dalyviai susirinko paskutinį kartą į šv. Petro bazilikos aikštę. Popiežiaus kalbos pasauliui klausėti 100,000 žmonių minia aikštėje. Popiežius atskirais sakiniais kreipėsi į valdovus, inteligentus, menininkus, moteris, darbininkus, invalidus, beturčius ir jaunuolius. Savo pamoksle jis su ypatinga šilima kreipėsi į Bažnyčios narius, kurie neteko savo laisvės per politinį persekiojimą.

Bažnyčios Susirinkimas baigėsi. Žengiame į laiką, kuris ir pasauliui ir Bažnyčiai daug žada. Mūsų visų viltis, kad suprasime laiko dvasią ir visa jėga prisidėsime prie naujo pasaulio kūrimo.

Susirinkimas pasibaigė, atsinaujinimas prasideda. ***

Šiais laikais turime ypatingą pareigą tapti artimu kiekvienam žmogui be išimties ir, mūsų keliams susitikus, padėti jam, kas jis bebūtų — visų apleistas senelis, nekenčiamas svetimšalis darbininkas, pabėgėlis, išalkęs žmogus ar už moterystės ribų gimęs vaikas, kenčiąs už ne savo paties padarytą nuodėmę.

Iš Konstitucijos apie Bažnyčią ir modernųjį pasaulį.

Įtakingiausias teologas Bažnyčiai atsinaujinant

Kaip praeito šimtmečio Pirmasis Vatikano Susirinkimas būtų nesuprantamas, nežinant to meto politinės padėties Italijoje, taip Vatikano II Susirinkimas nebūtų suprantamas be didžiųjų teologų, kurie jam paruošė dirvą. Šių teologų centre stovi jaunas šveicaras Hans Kuengas.

Jis gimė 1928 m. Studijavo Vokiečių Kolegijoje Romoje, Gregorianiškame Universitete, Katalikų Institute Paryžiuje ir Sorbonos Universitete. Į kunigus įšventintas 1955 m. Po penkių metų darbo parapijoje jis pakviestas profesoriauti katalikų teologijos fakultete Tuebingeno universitete. Savo pagrindiniuose moksliniuose veikaluose svarstė Bažnyčios struktūrą ir atsinaujinimą. Visuotinio Bažnyčios Susirinkimo metu jis buvo oficialus teologijos patarėjas.

Didieji mūsų laikų teologai yra lyg Šventojo Rašto pranašai — per juos kalba Dvasia. Tėvo Kuengo 1961 m. išleistoji knyga "Council, Reform and Reunion" šiandien skamba pranašiškai. Čia jis labai drąsiai kalba apie reikalą Bažnyčiai atsinaujinti — Bažnyčia niekuomet nėra atbaigta: laiko tekmėje ji turi priimti naujus pavidalus, nes ji turi skelbti Kristaus gerąją žinią pagal laiko dvasią ir kultūrą. Kaip mes galim prisidėti prie Bažnyčios atsinaujinimo? "Mes galim kentėti, melstis, kritikuoti, o visų labiausia — veikti; ne dėl revoliucijos, ne vien dėl širdies pasikeitimo ar negerovių sutvarkymo, bet dėl kūrybingos viso Bažnyčios gyvenimo reformos". Kuengas žvelgia į reformos bandymus pareityje bei dabartyje ir klausia: Ar Susirinkimas bus nusivylimas ar troškimų išpildymas? Jis nemato, kad šis Susirinkimas atstatytų krikščionių vienybę. Tačiau Susirinkimas galėtų prisidėti prie vienybės priartinimo, atstatydamas pirminę vyskupų pareigų vertę. Čia Kuengas užsimena rajonines vyskupų konferencijas, kurios galėtų prisidėti prie Bažnyčios valdžios decentralizavimo: jis siūlo, kad Susirinkimas tik nutartų kas reikia daryti, palikdamas laisvę tautinėms vyskupų konferencijoms, kaip bendrąjį nutarimą savo krašte igyvendinti.

Ruošdamasis Susirinkimui, Kuengas mąsto apie Bažnyčią, kokia ji turėtų būti, kokia jos tvarka geriausiai derintųsi su jos įkūrėjo mintimi. Tada jis parašo svarią knygą "Strukturen der Kirche", kuri 1964 m. išverčiama į anglų kalbą. Šioje knygoje jis žiūri į Bažnyčios vidinę santvarką, stengdamasis sekti dabartinių struktūrų raidą ir sverti jų vertę. Ypatingai atidžiai nagrinėjama vyskupų vieta Bažnyčioje. Galima spręsti, kad už vyskupų kolegiškumo iškėlimą Susirinkime turime būti dėkingi tėvui Kuengui.

Pačiam Susirinkime Kuengas turėjo daug itakos — buvo nuolat kviečiamas kalbėti vyskupų konferencijoms atskirais klausimais — jo kalbų rinkinys "Council in Action" pirmosios sesijos metu pasirodė 1963 m. Knyga žvelgia į Susirinkimo teoriją, į Susirinkimo programą, programos įgyvendinimą, doktrinos klausimus. Kuengo nuomone, Susirinkimas nesušauktas per anksti — priešingai, jis pavėlavęs keturius šimtus metų. Susirinkimo tikslą Kuengas mato ne klaidų pasmerkime ar naujų dogmų skelbime — visas Susirinkimo dėmesys tebūna skiriamas pastoraciniams ir ekumeniniams klausimams: čia yra reikalas žvilgsnio į Bažnyčią, kuris atsvertų vienpusišką ir neatbaigtą Pirmojo Vatikano Susirinkimo mokslą. Susirinkimas turėtų pasisakyti, ką Bažnyčia mums gali reikšti kaip tikinčiųjų bendruomenė.

Susirinkimui baigiantis galime klausti Kuengo, ar jis patenkintas įvykių eiga? Ką toliau jis mato savo pranašišku žvilgsniu? Atsakymo užuominą galime rasti prieš ketvirtąją sesiją pasirodžiusiame jo straipsnyje "Commonweal"

TIK LAISVĖJE žmogus gali siekti gėrio. Mūsų bendralaikiai labai pabrėžia šią laisvę ir todėl jos teisingai ir siekia... Autentiška laisvė yra ypatingas žmogaus dieviškumo ženklas. Dėl to pagarba žmogui reikalauja, kad jis elgtųsi sąmoningai ir laisvai pasirinkdamas, nevaržomas aklo vidinio impulso ar išorinės prievartos.

Iš Konstitucijos apie Bažnyčią ir modernųjį pasaulį.

žurnale (1965. IX. 3.), kuris pavadintas "And After the Council?" Ką Susirinkimas jau yra gero davęs? Kuengas mato šešis dalykus: 1. į Bažnyčią atnešė naują dvasią, 2. buvo išvengta dogmų ir pasmerkimų skelbimo, 3. likusias Bažnyčios problemas galima viešai ir atvirai diskutuoti, kas rodo naują laisvę Bažnyčioje, 4. pradėta pagrindinė liturginė reforma, 5. atverta nauja ekumeninė era, 6. Bažnyčia save geriau supranta konstitucijoje "Apie Bažnyčią". Susirinkimo geram užbaigimui Kuengas norėtų: 1. nedviprasmiško pasisakymo už religinę laisvę, 2. deklaracijos už geresnius santykius su nekrikščionimis, ypač su žydais, 3. pozityvaus nusistatymo gimimų kontrolės atžvilgiu, 4. kanoniško potvarkio mišrių vedybų klausimu, kuriuo būtų pripažintos ir nekataliko dvasiškio palaimintos vedybos, 5. rimtos Romos Kūrijos reformos. Kuengas mano, kad Susirinkimo nutarimų įvykdymui būtinai reikia vyskupų tarybos, kurioje 1. atstovai būtų renkami apribotam laikui vyskupų konferencijų, 2. taryboj turėtų būti atstovaujamos proporcingai visos tautos ir kontinentai, 3. taryba turėtų rinktis posėdžiams periodiškai, kad Bažnyčios atnaujinimo darbas būtų nuolat tęsiamas, 4. vyskupų taryba turėtų teisę kartu su popiežium leisti įstatymus. Pauliaus VI paskelbtasis vyskupų sinodo projektas atsako į pirmuosius du pageidavimus; galima tikėtis, kad laikui bėgant šis sinodas įgaus didesnės svarbos.

Kuengo vardas labai artimai surištas su Antruoju Vatikano Susirinkimu. Be Kuengo įžvalgos ir teologinės publicistikos Susirinkimas būtų buvęs perdėm kitoks.

A. L.

Hans Kuengo knygos anglų kalba: "Council, Reform and Reunion" — apie reformas Bažnyčioje; "That the World May Believe" — laiškai jaunuoliui, paaiškinantys, ko siekiame Bažnyčios atsinaujinimu, liturgija, ekumenizmu; "The Council in Action" — paskaitos vyskupų konferencijoms II Vatikano Susirinkime; "Justification" — naujos įžvalgos į Liuterio ir Karlo Bartho mintis; "Structures of the Church" — Bažnyčios teologijos pagrindai.

● Atsakymo beieškant prof. A. Maceinos klausimams

Pasigesdamas aiškumo, kuo grindžiami pasauliečių ir kunigų santykiai Bažnyčioje, prof. Ant. Maceina "Aiduose" (1965 spalis) iškelia tris klausimus. Pirmasis klausimas — istorinis: "Ar pasauliečių pakvietimas apaštalauti yra dogmatinio ar grynai istorinio pobūdžio?" T. y. ar jis iškyla iš pačios Bažnyčios sąrangos ar tik iš dvasiškijos besikeičiančio istorinio nusistatymo? Antrasis klausimas — esminis: "Kame glūdi pasauliečių apaštalavimo šaltinis — Krikšto bei Sutvirtinimo (galima dar pridėti ir Moterystę) sakramentuose ar hierarchijos pavedime?" T. y. ar pakrikštytas žmogus savaime — ir be hierarchijos pavedimo — gali ir turi apaštalauti? Trečiasis klausimas — egzistencinis: "Kaip santykiauja pasauliečiai su dvasiškiais — kaip du luomai ar kaip dvejopi veikėjai toje pačioje Bažnyčioje?"

Siekdamas užmegzti dialogą, prof. Ant. Maceina kvietė dvasiškius atsakyti į šiuos klausimus.

Tuos klausimus profesoriui formuluojant, Visuotinis Bažnyčios Susirinkimas dar nebuvo apsvarstęs ir galutinai priėmęs oficialaus dokumento apie pasauliečių apaštalavimą. Šiuo metu toks dokumentas jau yra paskelbtas. Tad vertėtų paieškoti atsakymo tame oficialiame rašte, nurodančiame pasauliečių apaštalavimo principus, gaires ir santykį su hierarchija.

Dokumente sakoma, kad "krikščionio pašaukimas savo pačia prigimtimi yra taip pat pašaukimas apaštalauti"; pasauliečiai "pašaukti Dievo", "paskirti paties Viešpaties", "teisę ir pareigą apaštalauti gauna iš savo vienybės su Kristumi", inkorporuoti į Jo Mistinį Kūną krikštu ir sutvirtinti Sutvirtinimu. Iš tų pareiškimų aišku, kad pasauliečių kvietimas apaštalauti nepriklauso grynai nuo dvasiškijos istorinio nusistatymo, bet iš paties buvimo krikščioniu

kyla teisė ir pareiga apaštalauti.

Iš šio dokumento apie apaštalavimą ir ypač iš naujosios Konstitucijos apie Bažnyčią matyti, kad pasauliečiai ir dvasiškiai turi santykiauti ne kaip du luomai, bet kaip dvejopi veikėjai toje pačioje Bažnyčioje, nes tarp jų turi klestėti "broliška meilė" ir artimas bendradarbiavimas.

Dokumentas apie pasauliečių apaštalavimą nurodo dvejopą apaštalavimo būdą: individualų ir grupinį. "Visi pasauliečiai, nežiūrint jų padėties, ... yra pašaukti į šį (individualų) apaštalavimą". "Jam priklauso liudijimas visu pasauliečio gyvenimu", kalba ir rašytas žodis, šeimos, profesinių, kultūrinių ir visuomeninių darbų atlikimas, vedinas aukštesnių motyvų.

"Pasauliečiai turi teisę steigti ir kontroliuoti organizacijas (apaštalavimui), turėdami atitinkamus ryšius su Bažnyčios vadovybe". Tam tikros apaštalavimo formos, išreikštos, kad ir skirtingais būdais, hierarchijos pripažįstamos. Vyskupų ir popiežių ypač rekomenduojama "Katalikų Akcija,... dažnai apibūdinama kaipo pasauliečių bendradarbiavimas hierarchijos apaštalavime". "Pagaliau hierarchija patiki pasauliečiams tam tikras su pastoracija artimiau besirišančias funkcijas, pvz. krikščioniškos doktrinos mokymą, tam tikrus liturginius veiksmus ir sielų aprūpinimą. Tų darbų atlikime pasauliečiai visiškai priklauso aukštesnei bažnytinei vadovybei".

Išvadoje tenka suglaustai pasakyti: pagal tą Bažnyčios oficialų dokumentą, pasauliečių pakvietimas apaštalauti (bent individualiai) nėra grynai istorinio pobūdžio, bet kyla iš jų paties buvimo krikščionimis. Nei kunigai be pasauliečių, nei pasauliečiai be kunigų neatliktų savo misijos. Jie nėra luomai, bet veikėjai, kuriuos turi rišti broliška meilė ir nuoširdi bendradarbiavimo dvasia. Kuo artimiau pasauliečiai įsijungia į dvasiškijai tiesioginiai pavestą kulto ir pastoracijos darbą, tuo labiau bažnytinė vadovybė nori vesti jų apaštalavimo veiklą.

Prof. Ant. Maceinos iškelti klausimai nusipelno visų rimto apsvarstymo bei tolimesnio atsakymų ieškojimo. Atsakymus padės surasti Visuotinio Bažnyčios Susirinkimo dvasia bei jos dokumentų konkretus įgyvendinimas. *K. T.*

BENDRADARBIAVĘ "LAIŠKUOSE LIETUVIAMS" 1965 METAIS: Rašytu žodžiu: *Leonardas Andriekus, O.F.M., Laima Bačinskaitė, Vytautas Bagdanavičius, M.I.C., Kęstutis Bagdonas, prel. Vytautas Balčiūnas, Albinas Baranauskas, prof. Vytautas Bieliauskas, Jonas Boguta, vysk. Pranas Brazys, M.I.C., vysk. Vincentas Brizgys, Jonas Bružikas, S. J., Kornelijus Bučmys, O.F.M., kun. Valdemaras Cukuras, Hugh Edwards, prof. Juozas Eretas, Liuda Germanienė, Aušra Gylytė, kun. Alfonsas Grauslys, Artūras Hermanas, Gintarė Ivaškienė, kun. Stasys Yla, Jonas Jaškauskas, Juozas Almis Jūragis, Jonas Kaseliūnas, Algimantas Kezys, S. J., Gediminas Kijauskas, S. J., Vaclovas Kleiza, Bronius Krištanavičius, S. J., Jonas Kubilius, S. J., Valerija Kundrotienė, dr. Arūnas Liulevičius, Povilas Mačernis, Margis Matulionis, Ramūnas Motekaitis, Antanas Nakas, Saulė Palubinskienė, Pranas Pauliukonis, prof. Justinas Pikūnas, Genius Procuta, Edmundas Radavičius, Pranas Razminas, Irena Regienė, Donius Remys, J. Rudavičienė, Irena Rušėnaitė, Alė Rūta, Romas Sakadolskis, Antanas Saulaitis, S. J., prof. Rimvydas Šilbajoris, Irena Šimonytė, Viktorija Šmaižienė, Veronika Tijūnėlytė, Alfonsas Tyruolis, Kęstutis Trimakas, S. J., Antanas Vaičiulaitis, Elona Vaišnienė, Alfas Valatkaitis, Eugenijus Vilkas, Aldona Zailskaitė, Algis Zaparackas, Leonas Zaremba, S. J., kun. Kęstutis Žemaitis.* Dailės darbais: *Jurgis Juodis, Algirdas Kurauskas, Giedrė Žumbakienė.* Fotografijomis: *Algimantas Kezys, S. J. ir Vytautas Maželis.*

ŽMOGUI pasaulis yra dvilypis, nes į pasaulį jis žiūri dviem žvilgsniais.
Žmogaus žvilgsnis yra dvilypis, nes pirminiai žodžiai, kuriuos jis taria, yra dvilypio pobūdžio.
Pirminiai žodžiai yra ne atskiri žodžai, bet sujungti žodžiai.
Vienas iš jų yra pora Aš-Tu.
Kitas pirminis žodis yra Aš-Tai; *čia, nepakeičiant pirminio žodžio prasmės,* Jis *arba* Ji *gali užimti* Tai *vietą.*
Todėl žmogaus Aš *yra taip pat dvilypis.*
Nes Aš *pirminiame žodyje* Aš-Tu *skiriasi nuo* Aš-Tai.

* * *

Jei aš sutinku žmogų kaipo mano Tu *ir jam tariu pirminį žodį* Aš-Tu, *jis nėra daiktas tarp daiktų nei nesusideda iš daiktų.*
Žmogus tada nėra Jis *ar* Ji, *atskirtas nuo kiekvieno kito* Jis *ir* Ji, *taškas erdvėj ir laike, pasaulio tinkle; jis nėra nei būtybė, kurią galima patirti ir apibrėžti, palaidas išvardintų savybių ryšulys. Bet be kaimyno, visas savyje, jis yra* Tu *ir pripildo dangaus skliautą. Tai nereiškia, kad nieko kito nėra, išskyrus jį. Bet visa kita gyvena jo šviesoje.*

Martynas Buberis, *Ich und Du.*

MARTIN BUBER

Pradėjęs gyvenimą Vienoje 1878 metais, Buberis jį užbaigė Jeruzalėje. Jaunas būdamas studijavo filosofiją ir meną Vienos, Zuericho ir Berlyno universitetuose. Sulaukęs dvidešimtųjų metų, tampa aktyvus zionistas — dirba kartu su Theodoru Herzl ir Chaimu Weizmannu. Susidomi hasidizmu — mistiniu sąjūdžiu, kilusiu Rytų Europos žydų tarpe aštuonioliktajame ir devynioliktajame šimtmetyje. Hasidizme randamos šaknys paties Buberio dialoginės filosofijos, kuri iškelia žmogaus su žmogumi santykio svarbą. Buberio knygos "Ich und Du" minčių pėdsakų matoma pokario egzistencialistų galvojime. Nuo 1938 iki 1951 m. dėstė filosofiją Jeruzalės Hebraiškame Universitete.

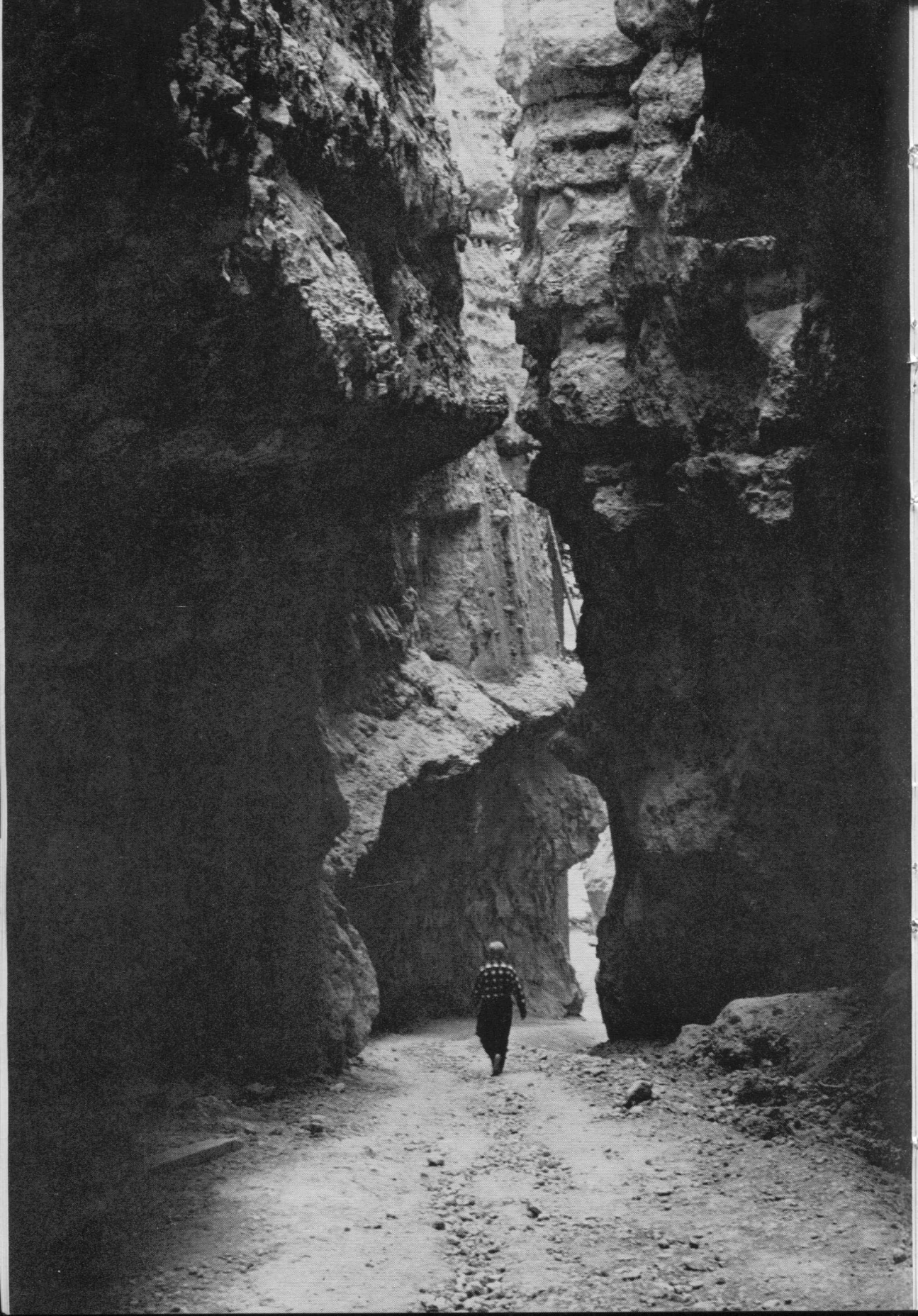

Palaiminta sesuo, šventoji motina, dvasia fontano,
dvasia sodo,
Neleisk mums tyčiotis iš savęs melu.
Išmokyk mus sielotis ir nesisieloti.
Išmokyk mus ramiai sėdėti
Net ir tarp šių uolų.
Mūsų ramybė Jo valioje
Ir net tarp šių uolų.
Sesuo, motina
Ir dvasia upės, dvasia jūros,
Neleisk man būti atskirtam
Ir leisk mano šauksmui ateiti pas Tave.

— T. S. Eliot, iš *Ash Wednesday*, 1930.

Balandžio mėnuo visų žiauriausias, želdinantis
Alyvas iš negyvos žemės, maišantis
Prisiminimus ir norus, judinantis
Bejausmes šaknis pavasario lietum.
Žiema mus šildė, apklojusi
Žemę užmiršties sniegu, maitindama
Gyvybės likutį išdžiūvusiais šakniavaisiais.

T. S. Eliot, iš *The Waste Land*, 1922

THOMAS STEARNS ELIOT

Poetas, kurio kelionė, prasidėjusi ant Mississipės kranto, tęsėsi dvidešimtojo amžiaus žmogaus tyrlaukiais. Savo kūryboje jis siekė minties ir jausmo lydinio: savo kritikos straipsniuose jis iškėlė vadinamus metafizinius anglų poetus — John Donne, Andrew Marvell, George Herbert, kurių eilėraščiuose vyrauja mintis, bet ji perduodama gyvais simboliais. Jis troško iš mūsų laikų poezijos pašalinti chaosą ir bejėgiškumą, į jų vietą atnešti tikėjimą ir gyvenimo vertę. Tad jo kelias ir vedė nuo "The Love Song of J. Alfred Prufrock", "Gerontion", per "The Waste Land", iki "Ash Wednesday" ir "Four Quartets". 1948 metais jam buvo suteikta Nobelio premija. Šalia poezijos, rašė vaidinimus (žinomiausias "Murder in the Cathedral"), literatūros kritiką, redagavo kelis žurnalus.

MEILĖ GYVENIMO IR LITERATŪROS ŠVIESOJE

I – Įvadinis straipsnis

ALFONSAS GRAUSLYS

Kiekvienas buvimas yra stebuklas, bet meilė — tai didžiausis stebuklas. Taip erotinę meilę apibūdina vienas pačių didžiųjų vokiečių rašytojų Th. Mannas. Šią mintį tartum pratęsdama ir papildydama, pasaulinio garso šokėja Iz. Duncan savo dienoraštyje rašo: "Meilės stebuklas glūdi jos temų ir tonų įvairume... Vieno vyro meilė, palyginus ją su kito, gali būti tokiame santykyje kaip Bethoveno muzika su Puccinio. Štai kodėl žmogaus vidaus pasauliu susidomėjusiems žmonėms meilė ir jai giminingi jausmai bus visada įdomiausio stebėjimo objektas. Todėl gerai parašyti, psichologiniai giliai pagrįsti meilės romanai bus visada rašomi ir skaitomi; jie nenusibos, nesikartos, nes kiekviena besimylinčiųjų pora, kiekvienas jos dalyvis, turėdamas kad ir skirtingą paveldėjimą ir išauklėjimą, išgyvens meilę kitaip. Kiekvieno jų meilė bus paslaptis, nes iš viso meilė yra gamtinė paslaptis, o juk paslaptys sukelia smalsumą jas pažinti. Tasai smalsumas niekada nenurims, nes "jokia knyga, joks scenos veikalas, joks eilėraštis negalės pilnai apimti tos paslapties. Tik patsai gyvenimas šią paslaptį talpina" (O. Gmelin). Ir todėl šis ilgesnis straipsnių ciklas įvardinamas "Meilė gyvenimo ir literatūros šviesoje".

ŠIO KLAUSIMO SVARBA

Šią temą svarstyti būtinai reikia, nes šiandien meilės sąvoka yra labai iškreipiama ir suteršiama. Meile šiandien vadinama paprasta savimeilė, kuri ieško tik malonumų sau ir temato vien kūną skirtingos lyties partneryje. O juk suterštos sąvokos, virsdamos gyvenimu, jį teršia ir doroviniai smukdo. Reikia tad tikros meilės sąvoką kelti ir ugdyti, nes šiandien kalbama ir rašoma beveik vien tik apie seksualumą. Kalbėti apie tokią meilės sąvoką reiškia bandyti atsverti seksualinio tvano antplūdį ir gyvenime ir literatūroje. Tai įleisti gryno oro į sugadinto oro patalpą.

Šis klausimas svarstytinas, nes tikroji meilė yra dvasinė vertybė (nes tik tokios vertybės yra tikros), o juk gyvename tokių vertybių nuvertinimo laikais. Kaip, pavyzdžiui, žūna grožio supratimas, jo branginimas ir ugdymas (nes dailininkų didelė dalis nelaiko sau uždaviniu kurti grožį, kaip buvo praeityje), taip žūna tikros meilės supratimas ir branginimas. Daugelio kraštų šiandieniniam jaunimui tikroji meilė yra tik sentimentas, iš kurio verta tik pasijuokti. Nesykį teko matyti ir girdėti, kaip jauni žmonės juokėsi, žiūrėdami į tikrą meilę vaizduojančius filmus.

Net ir tada, kai meilė nėra laikoma vien seksualiniu dalyku, dažnai nėra vertinama kaipo savarankiška, nuo seksualumo atskirta, vertybė. Štai kodėl net moralistai traktatuose apie moterystę beveik visai nesvarstydavo meilės ir jos ugdymo. Tuo tarpu apie grynai kūnišką moterystės pusę buvo labai daug kalbama ir tie dalykai net per daug pabrėžiami. Meilė tebuvo vien priemonė moterystei ir iš jos kilusiems vaikams. Meilė tebuvo meškerės sliekas tiems tikslams pagauti. Net ir tikintieji krikščionys pradėjo galvoti, kad meilė tėra vien toje kūniškoje plotmėje ir ja viena išsisemia. Tuo būdu meilė buvo sumedžiaginta, pasakytume — "numeilinta", ir apie ją buvo beveik nepadoru kalbėti. Ji buvo virtusi piktinančia tema. Tad šią temą reikalinga nagrinėti, kad isitikintume, jog meilė ir seksualumas nėra tas pats ir kad meilė savyje yra vertinga ir prasminga.

Reikia apie meilę kalbėti, nes pas daugelį buvo susidariusi nuotaika, kad meilė yra aktuali prieš moterystę ar šalia jos, bet ne pačioje moterystėje. Dauguma tad rimtai nesirūpino meilės ugdymu moterystėje, galvodami, kad moterystei užtenka Bažnyčios palaiminto moterystės kontrakto. Tasai juridinis nusistatymas yra teisingas ta prasme, kad tokia moterystė yra teisėta, bet istatymo paragrafas nesaugo ir negali apsaugoti tos moterystės nuo blogio, kuris vadinasi nelaiminga moterystė. Moterystė gi virsta nelaiminga, kai ji neidvasinama ir neiprasminama meile. Kai moterystėje meile visai nesirūpinama, tada ji virsta meilės, o dažnai ir pačios moterystės kapu. Moterystė pirmoje vietoje turėtų būti meilės bendruomenė, kurią apvainikuoja šventasis juridinis kontraktas. Kadangi dažnai taip nėra, tai reikia šiame cikle tokia tema kalbėti.

Reikia šia tema rašyti, nes daugelio sąmonėje erotinė meilė tapo tartum autonomine sritim, kurios artimo meilės

istatymai nesaisto. Šitoks atjungimas nieku nepateisinamas, nes kiekvienas krikščionio pasireiškimas artimo atžvilgiu, taigi ir erotinė meilė, turi nusilenkti aukščiausiai meilei — Dievo ir artimo meilei. Šitas atskyrimas erotinę meilę pažemino ir nukrikščionino ir todėl nužemino seksualinį moterystės gyvenimą. Pažinti tikros meilės sąvoką reiškia drauge pažinti erotinės meilės religinį pobūdį ir jos glaudų ryšį su artimo meile, t. y. sėkmingiausiai bandyti tą gyvenimo sritį labiau šužmoginti.

Meilės klausimai yra aktualiausi, nes meilę vienaip ar kitaip patiria beveik kiekvienas. Antra — meilės jausmas yra stipriausias ir todėl meilės kančios ir tragedijos yra pačios sunkiausios. Taip pat tie klausimai yra labai gyvenimiški, nes meilė apsprendžia žmogaus vertę ir todėl didele dalimi žmogus yra tiek vertas, kiek verta jo meilė. Ką jis myli ir kaip, parodo, kas jis yra.

Meilės tema svarbi, nes klaidingai suprastos meilės vardu ivykdomi didžiausi nusikaltimai ir nežmoniškumo veiksmai. Pastarųjų yra tiek daug, kad vienas rašytojas, paskaitęs pagarsėjusį amerikiečio Kinsey pranešimą apie amerikiečiu užkulisinį seksualinį gyvenimą, yra pasakęs, kad, jei tie dalykai būtų viešai žinomi, tai didelis amerikiečių nuošimtis turėtų sėdėti kalėjimuose.

Tos, čia suminėtos priežastys (ir daug kitų priežasčių) rodo meilės temos svarbą ir reikalą ją kelti.

NAGRINĖJAMOS TEMOS

Straipsnių serijoje bus nagrinėjama erotinė meilė: pirmoje vietoje — jos dvasinis, antroje — seksualinis pobūdis. Čia svarstysime meilę moterystėje ir šalia moterystės, t. y. meilę įrėmintą ir meilę neirėmintą, nes, kas yra paveikslui rėmai, tas meilei moterystė. Bet labiausiai mums čia rūpės meilė kaipo tokia. Jei norėtume tas numatytas temas rūšiuoti pagal jų gimininguma, tai galėtume čia suskirstyti jas sekančiu būdu: 1) Meilės sąvoka. Jai pagilinti ir ją suprasti ieškosime meilės kilmės priežasčiu apskritai ir paskirai. Nagrinėsime jos psichologinę kilimo eiga, jos ypatybes, o taip pat meilės ugdymą ir gesimą. Įvairūs jausmai meilėje. Pažvelgsime čia dar i dvasios ir kūno vaidmeni meilėje. 2) Meilės rūšys: Platoniškoji, netikra, tikra ir didžioji meilė. Pirmoji meilė. Laiminga ir nelaiminga meilė. Tikros meilės retumas. 3) Meilė keičia žmogu. Meilės grožis ir tragiškumas sukuria naują vidaus pasaulį. Meilė kilnina, o kartais demoralizuoja. Meilės logika ir meilės prasmė. 4) Kas yra moterystė? Laiminga ir nelaiminga moterystė. Skyrybos. Pasirinkimas partnerio vedyboms. 5) Meilės ugdymas. Viešieji šių laikų nepalankūs meilės ugdymui veiksniai. Kova prieš pornografiją — už tikrąją meilę. Pagarbos moteriai ugdymas — ugdymas meilei. 6) Žymieji literatūros kūriniai apie meilę. Meilės laiškai 7) Didžiosios meilės pavyzdžiai gyvenime. 8) Meilės išsigimimas: Don Juanai; erotinė meilė, virtusi pseudoreligija. 9) Specialūs klausimai: lyčių ir amžiaus skirtumas meilėje; meilė ir grožis; moters grožis gėrio tarnyboje; meilė ir vienatvė; filosofai apie meilę; meilės poezija; meilė — Dievo dovana; per meilę į Meilę.

Reikėtų kokių 60 straipsnių išnagrinėti šiems klausimams, kuriuos čia suglaustai paminėjau. Zurnalo rėmuose tai būtų sunkiai įmanoma ir todėl gimininingas temas teks jungti, kad dviejų metų bėgyje galėtume bent kiek patenkinamai šias visas temas pasvarstyti. Ypač išsamiai stengsimės pažinti sąvoką, nes teisingos sąvokos yra geriausi kelrodžiai tvarkingam gyvenimui.

RASYTOJŲ NUOMONĖS

Šią straipsnių seriją išpuošime pasisakymais tų rašytojų, kurie meilės klausimais ką nors reikšmingesnio ir charakteringesnio yra rašę. Tą seriją įvardinsime "Meilė gyvenimo ir literatūros šviesoje", visai negalvodami, kad šiuo atžvilgiu gyvenimas ir literatūra būtų skirtingi pažinimo šaltiniai. Juk ir rašytojai remiasi ne tik aplinkinio gyvenimo stebėjimu, bet ir savais išgyvenimais, kuriuos išsako savo romanų herojų lūpomis. Tik rašytojai, tuos išgyvenimus jautriau ir giliau stebėdami ir analizuodami, psichologiniu požiūriu labiau įtikinančiai pagrindžia ir išdėsto.

Čia imsime dėmesin visų tautų didžiuosius rašytojus: keliolika šių laikų ir artimos praeities prancūzų rašytojų, apie dešimt vokiečių, po keletą rusų ir lenkų, keletą anglų ir amerikiečių, pagaliau vieną kitą mūsų rašytojų. Naudodami juos iliustracijai ir savo teigimų patvirtinimui, juos suskirstysime pagal jų meilės sąvoką ir nusistatymą meilės atžvilgiu.

Pirmiausia, tai meilės pesimistai. Taip vadiname tuos rašytojus, kuriems meilė tėra seksualumo atošvaita. Prie tokių priskaitysime pvz. Freudą ir Nietschę. Bet, prie pesimistų priskaitysime ir tuos, kurie meilės dvasingumo ir savarankiškumo neneigia, bet meile netiki, ją laiko tik už-

VAIKŲ NAMAI

BRONIUS KRIŠTANAVIČIUS, S. J.

Pasidarbavęs 6 metus be jokių atostogų, taip išsėmiau savo jėgas, kad vieną dieną nuėjau pas gydytoją ir paklausiau, ką man daryti. Gydytojas patarė nutraukti darbą bent vieneriems metams ir bėgti iš Italijos, kol dar galiu pavilkti kojas. Ordino vyresnieji pageidavo, kad važiuočiau į Ameriką. Suradęs įpėdinį ir gavęs popiežiaus leidimą, 1950 m. geg. viduryje sėdau laivan ir pirmą kartą pasijutau neturįs jokių rūpesčių.

DON SALVATORE

Iš tiesų, be rūpesčių buvau gal tik vieną valandą. Mat, bevaikščiodamas ant denio ir žiūrėdamas į atsisveikinančius keleivius, pamačiau atskubanti automobilį, iš kurio iššoko Don Salvatore, Šveicarijos "Caritas" delegatė Italijai ir keli berniukai. Tiesą sakant, nebegaliu atsiminti, kaip iš tiesų Don Salvatore vadinosi: Don Salvatore de Angelis, ar Don Angelo Salvatore. Bet labai gerai atsimenu atsisveikinimo sceną ir to kunigo nuveiktus darbus.

Pirmą kartą Don Salvatore sutikau Casertoje, netoli Neapolio. Prašomas mūsų komisijos pirmininko, rodos, 1948 metais, aplankiau šešias vyskupijas tarnybos reikalais ir jau rengiausi važiuoti namo, kai mane netikėtai užklupo Don Salvatore. Jis prašė mane vykti kartu su juo į Maddalonį ir pasižiūrėti, ar ten bus galima įsteigti pastovią vaikų stovyklą. Kadangi Maddalonis nepriklausė mano darbo sričiai, patariau jam kreiptis į mano kolegą, kurį jis gerai pažino. Bet Don Salvatore buvo nepermaldaujamas. Iš mano kolegos jis nesitikėjo nieko gauti, o jo apylinkėje esą tiek daug našlaičių ir gatvės vaikų, kad jis jaučia sąžinės pareigą jiems ką nors daryti. Jam bus naudinga bent mano patarimas.

Patarimas nieko nekaštuoja, o kadangi Don Salvatore man padarė gerą įspūdį, nuvažiavau pasižiūrėti, kokias jis turi patalpas.

Patalpos buvo tikrai geros. Jos susidėjo iš erdvių ir gana naujų kareivinių, suriestų į keturkampį. Kareivinės buvo ilgą laiką nenaudotos, todėl atrodė apleistos ir nešvarios. Trūko daug langų ir durų. Viduje patalpos buvo tuščios. Bet, įdėjus šiek tiek pinigų, jas buvo galima greitai atremontuoti. Pinigų aš neturėjau, bet maisto produktais, drabužiais, lovomis ir patalinėmis galėjau tam kunigui padėti.

Pabaigęs kareivines apžiūrėti, paklausiau Don Salvatore, kiek jis turi maisto produktų ir kada nori atidaryti stovyklą.

---

maskuotu egoizmu ir savęs apgaudinėjimu. Prie šių paskutiniųjų priklauso ir žymių katalikų rašytojų, kaip pvz. F. Mauriac, J. Green, G. Greene, G. Bernanos, o iš ne katalikų — M. Proust, G. de Maupassant, R. M. Rilke, dalinai Šekspyras ir kiti.

Kitos, kraštutiniai priešingos nuotaikos atstovai yra meilės optimistai. Tai tie rašytojai, kurie meilėje mato pilną žmogaus atbaigimą, jo gyvenimo natūralų įprasminimą. Prie tokių priskiriami: rusų filosofas V. Solovjovas, prof. A. Maceina, vokiečiu rašytoja L. Rinser ir kiti. Prie tos rūšies priklauso ir tie, kurie, nebūdami pilna prasme optimistai ir meile nusivildami, stengiasi tą nusivilimą įprasminti. Tokie rašytojai labai rimtai žiūri į meilę: juos atstovauja prancūzų rašytojas P. Claudelis ir prancūziškai rašęs mūsų O. Milosz-Milašius, kurio draugas A. Gody jo biografijoje jį vadina "Meilės poetu".

Po meilės pesimistų norėtume suminėti meilės realistus, kurie, nefilosofuodami, mato meilėje šviesių ir tamsių bruožu, tampančių žmogui gyvenimo mokykla. Prie tokių, atrodo, priklauso pvz. vienas didžiausių meilės nagrinėtojų prancūzų H. Balzakas, amerikiečių — P. Buck, anglų Šekspyras, vokiečių E. Wiechertas.

Artimi optimistams yra meilės romantikai, kurie, žiūrėdami į meilę iš grožio taško, ją poetizuoja. Prie tokių priklauso prancūzų V. Hugo ir L. Bloy, indų R. Tagore ir didele dalimi latvių Z. Maurina.

Yra dar rašytojų-cinikų, kurių meilės sąvokos yra labai vienpusiškos, negilios, meilę pajuokiančios. Didžiųjų rašytojų tarpe tokių nerandame. Prie meilės cinikų daugumoje priklauso ne tiek rašytojai, kiek pornografinių romansu gamintojai.

Atrodo, kad mūsų rašytojų tarpe meilės aptarimo ir vertinimo atžvilgiu vyrauja romantikai, o po jų seka realistai.

Sekančiame straipsnyje nagrinėsime meilės sąvoką.

Don Salvatore man atsakė, kad už 2 ar 3 dienų pradės rinktis vaikai, o maisto produktų jis turįs tik keliasdešimt svarų. Tie maisto produktai gulėjo viename kampe ir mano apskaičiavimu jų galėjo užtekti dvidešimčiai vaikų gal tik 4 ar 5 dienoms. Bet Don Salvatore norėjo iš karto priimti bent 40 vaikų ir dabar paprašė ne patarimo, bet skubios pagalbos.

— Gerai, — tariau Don Salvatore, — už savaitės atvešiu vieną sunkvežimį maisto ir drabužių. Gal Vatikane gausiu muilo, batų, baltinių ir visko, kas tokiems namams reikalinga. Bet tik vieną sunkvežimį, pirmą ir paskutinį. Našlaitynų aš pats turiu daug ir negalėsiu visko aprėpti. Kitą kartą kreipkis į mano kolegą arba į komisijos pirmininką.

Don Salvatore buvo ne tik energingas, bet ir sumanus kunigas ir, galima sakyti, per vieną savaitę padarė tikrą stebuklą: išvalė visas kareivines, sudėjo duris ir langus, įrengė virtuvę, valgyklą ir porą miegamųjų ir priėmė ne 40, bet 50 vaikų. Maistą jis buvo pabaigęs jau prieš porą dienų ir maitino vaikus kukurūzų miltais ir daržovėmis. Kadangi Italijoje dažnai nelaikomas duotas žodis, Don Salvatore manė, kad ir aš nelaikysiu savo žodžio. Todėl tą dieną jis išėjo kalėdoti maisto, palikdamas vaikus vyresniųjų priežiūroje. Apie pietus jis grįžo namo ir, pamatęs Vatikano sunkvežimį, pravirko.

Negalėjau jo nepagirti už didelę pažangą, bet negalėjau neįspėti, kad neimtų vaikų daugiau, negu gali išmaitinti. Jei Vatikano sunkvežimis būtų pavėlavęs 3 ar 4 dienas, jo įstaiga būtų greičiausiai pakrikusi.

Don Salvatore man atsakė, kad kelis vaikus jam atvedusi policija. Jei jis nebūtų jų priėmęs, tie vaikai sėdėtų nepilnamečių nusikaltėlių kalėjime. Kiti vaikai buvo našlaičiai. Pamatęs jų skurdą, jis negalėjęs jų siųsti atgal. Jis turįs labai daug prašymų, bet priimsiąs tik tuos vaikus, kurie žymiai blogiau gyvena, negu jo globojami našlaičiai, gatvės vaikai ir nepilnamečiai nusikaltėliai. Kada aš vėl atvažiuosiąs?

— Atvažiuosiu vasario ar kovo mėnesį, jei turėsiu kokią nors maisto atsargą, — atsakiau kunigui be jokio įsipareigojimo.

Kai nuvažiavau vasario ar kovo mėnesi, jau radau 80 ar 90 vaikų. Visi jie buvo sotūs, labai mandagūs ir tvarkingi, nors dar gerokai apskurę. Don Salvatore jau turėjo savo mokyklą su valdžios apmokėtais mokytojais. Pora mechanikų ir stalių mokė vyresniojo amžiaus berniukus amatų, kelios moterys rūpinosi virtuve, namų švara ir baltinių skalbimu, improvizuotame tvarte buvo keli paršiukai. Don Salvatore vėl mane paklausė, kada atvažiuosiu.

Matydamas tokią pažangą, prižadėjau atvažiuoti už poros mėnesių. Tuo tarpu paprašiau Šveicarijos "Caritas" delegatę Ona Kleizer, mielą mano bendradarbę, kad ji nuvyktų į Maddaloni pasižiūrėti nuostabaus kunigo ir jo įstaigos. Ona Kleiser turėjo didelę atsargą visokių naudingų dalykų ir, nuvykusi į Maddaloni, tuojau susidraugavo su Don Salvatore. Kai aš nuvažiavau trečią kartą, buvę gatvės vaikai, našlaičiai ir vagišiai atrodė kaip ponaičiai. Iki šiol niekur nesu matęs tokios linksmos, jaukios ir malonios dvasios kaip Don Salvatore įstaigoje, vadinamoje "casa del fanciullo". Vėliau jam prilygo Don Giuseppe Capone, kuris, deja, negalėjo pasirinkti tokio personalo, koki jis norėjo. Don Salvatore, išsiauklėjęs savo personalą, galėjo auklėti ir vaikus.

Rudeniop Ona Kleiser atėjo į mano raštinę ir, prunkšdama juokais, papasakojo tokią Don Salvatore išdaigą. Nebeturėdamas kuo maitinti vaikų, tas gudrus kunigas pasisamdė didelį sunkvežimį, nakties metu su vaikais nurinko savo tėvo prinokusias daržoves (carciofi) ir kažkur jas pardavė. Kai tėvas, neįtardamas sūnaus, pranešė vagystę vietos policijai, ši, suradusi pėdsakas, jam atsakė, kad daržoves pavogė jo sūnus kunigas.

Išgirdęs tą savotišką nuotykį, vėl prikroviau sunkvežimį ir nusiskubinau pas Don Salvatore. Dabar radau naujas lovas, spintas ir spinteles, daugiau vaikų ir personalo. Maddalonio miesto galva apkrovė rinkos pardavėjus mažais mokesčiais Don Salvatore įstaigos naudai, daugelis ūkininku aukojo, ką galėjo, ir kunigui nebereikėjo vogti daržovių. Stebėjaus vaikų drausmingumu, švarumu ir tvarkingumu. Iš gatvės vaikų Don Salvatore padarė tikrai pavyzdingus berniukus.

Dabar, man važiuojant į Ameriką, keletas tų vaikų atvažiavo i Neapoli su manim atsisveikinti. Žinoma, be ašarų neapsiėjau nei aš, nei Don Salvatore, nei vaikai.

KATHE McCARTHY

Antrą ar trečią kelionės dieną tuojau po mišių pas mane atėjo viena amerikietė, vardu Kathe McCarthy. Ji paklausė, kas buvo tie vaikai. Keistu sutapimu, tą amerikietę buvau sutikęs Neapolio mieste ir padėjau jai nuvažiuoti į uostą. Daugiau gestais ir šypsena negu anglų kalba aš jai išaiškinau, kad tie vaikai yra našlaičiai. Paskui, baigiantis kelio-

nei, didesniam keleivių būriui per lenkę vertėją papasakojau apie mūsų komisijos darbus, o anai amerikietei pasakiau, kaip Don Salvatore įsteigė vaikų namus, kaip vogė tėvo daržoves ir kaip gražiai auklėjo gatvės vaikus. Amerikietė prižadėjo siųsti kas mėnesį 25 dolerių čekį, bet aš, jai pačiai pritariant, tuos pinigus nukreipiau į būsimąjį Trivigliano našlaityną.

Amerikoje norėjau pabūti bent 9 mėnesius, bet, vos praėjus 3 mėnesiams, gavau telegramą, kad tuojau grįžčiau į Italiją. Žinojau, kas rūpėjo popiežiui, bet per seselę Pascaliną paprašiau, kad paliktų mane dar 2 savaites. Skubėti nebuvo ko, o atostogos man buvo tikrai reikalingos.

Sugrįžęs į Italiją, nuskubėjau į Cisterną ir nustebau, kad tiek daug pinigų seselės buvo sutaupiusios. Gerų žinių gavau ir iš Gaetos. Don Giuseppe Capone, žinoma, laukė nekantriai, kada pradėsiu Trivigliano našlaityną. Pas Don Salvatore nesiskubinau, nes girdėjau, kad jo įstaiga susidomėjo Šveicarijos konsulas Romoje. Blogiausiu atveju jis galės vėl ką "nukniaukti".

ŽEMĖS DREBĖJIMAS

Besiruošiant vykti į Gaetą, kur reikėjo skubiai pradėti statybos darbus, komisijos pirmininkas man įsakė važiuoti į Abrucų kalnus, kur ką tik drebėjo žemė. Aš turįs suorganizuoti pagalbą nukentėjusiems nuo šemės drebėjimo ir jį painformuoti, ką tiems žmonėms bus galima padaryti ateityje.

Abrucuose išbuvau tris dienas ir, mano laimei, mano kolegos sandėliuose radau tiek daug maisto atsargos, kad iš Romos reikėjo pridėti tik keletą sunkvežimių. Taip pat reikėjo atvežti porą sunkvežimių drabužių, nes kai kurie žmonės buvo viską praradę.

Važinėdamas kalnuose, pastebėjau keistą faktą: nors žmonės mane sveikino "Garbė Jėzui Kristui", bet 38 valsčių valdybas buvo užėmę komunistai. Tą padėtį mudu su kolega nutarėm pakeisti.

Atlikęs savo uždavinį Abrucuose, nusiskubinau į Gaetą, susitariau su mūrininkais, staliais ir šaltkalviu ir pradėjau būtinos statybos darbus: laiptus, vonią, sandėlį, verandą, skalbyklą, vištydę ir kiaulių tvartą. Paskui Romoj užsakiau naujas lovas ir matracus Gaetai ir Triviglianui. Pinigų turėjau jau virš 4,000 dolerių.

Kartą, lyg būtų pačios Apvaizdos siųstas, atėjo pas mane vienas vienuolis iš Genazzano miesto ir paprašė, kad jo vienuolyne įsteigčiau berniukams našlaityną. Jis prašąs ne savo, bet tėvo provincijolo vardu. Mat, jų vienuolyne esą daug tėvų, kurie turi užtektinai darbo tik per didesnes Marijos šventes, kai būriai maldininkų lanko Marijos — Geros Patarėjos šventovę. Šiaip jie neturi rimto užsiėmimo. Įsteigus našlaityną ir pradžios mokyklą, visi tėvai turėtų užtektinai darbo.

Vienuolio pasiūlymą priėmiau su didžiausiu džiaugsmu, nes jiems reikėjo duoti mažai: tik maisto ir drabužių. Visa kitą jie patys turėjo. Čia galėjau perkelti Gaetos berniukus, o Trivigliano našlaityną galėjau pripildyti Abrucų vaikais, nukentėjusiais nuo žemės drebėjimo. Už juos valdžia davė kasdien 250 lyrų pašalpą.

TRYS NAMAI VAIKAMS

Kad Gaetos darbininkams vaikai nesimaišytų po kojų, visus berniukus perkėliau į Genazzano našlaityną, o kai mūrininkai pabaigė laiptus, į Gaetą nukėliau Cisternos mergaites. Cisternos našlaityno seselės ir mergaitės taip buvo susidraugavusios, kad atsisveikinant ašaros liejosi srovėmis. Bet Cisternos mergaitės greitai apsiprato naujoje vietoje.

Su Gaetos seselėmis reikėjo švelniai, bet nenuolaidžiai įvesti naują dienotvarkę: reikėjo nubraukti daug maldų, nustatyti poilsio, darbo ir žaidimų laiką, po pietų reikėjo iškovoti poilsio metą. Be to, reikėjo dažniau pavartoti šluotą ir šlapią skudurą, reikėjo kieme surinkti visas šiukšles į pintinę, pagerinti maistą ir užvesti pajamų bei išlaidų knygą. Vyresnioji buvo sukalbama ir su ja neturėjau jokių sunkumų. Sunkiau buvo susikalbėti su nepunktualiais darbininkais, bet jiems pasakęs labai atvirą ir aiškų žodį, kas našlaičiams padeda ir kas juos savo apsileidimu skriaudžia, su jais susidraugavau kaip su senais bičiuliais.

Į Trivigliano našlaityną atvežiau, rodos, 25 Abrucų berniukus, kuriuos Alatrio vyskupas ir Don Giuseppe Capone labai tėviškai sutiko ir labai rūpestingai globojo. Savųjų našlaičių jie negalėjo tuo tarpu priimti, nes ir ten viešpatavo tas pats nerangus valdžios biurokratizmas. Našlaityno dienotvarkės nebuvo reikalo keisti, nes ji man labiau patiko, negu mano paties. Don Giuseppe Capone tikrai buvo puikus auklėtojas, nors savo jauną energiją turėjo padalinti tarp našlaityno ir mažosios kunigų seminarijos, kurioje jis ėjo vicerektoriaus pareigas.

Aptvarkęs Gaetos, Genezzano ir Trivigliano našlaitynus, nuvykau pas Don Salvatore ir radau jį ir vaikus labai gerame ūpe. Šveicarijos konsulas Romoje ir prelatas Crivellis, Šveicarijos katalikų "Caritas"

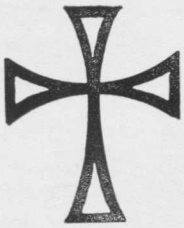

SAUSIO MĖNESIO ŠVENTĖS ŠEIMOJE

ŠV. ŠEIMOS šventėje, kuri šiais metais yra sausio 9 d., pamąstykime apie Marijos ir Juozapo rūpestį, auginant Dieviškąjį Vaiką. Be abejo, jiedu žinojo, kad tai Dievo Sūnus, ir todėl buvo pasiruošę netikėtinumams. Tačiau, kadangi Jėzus augo paklusnus ir linksmas, kaip ir kiti kaimynų berniukai, jo žemiški tėvai spėjo primiršti jo specialią misiją. Būdamas 12 metų, jis pirmą kartą "nuvylė" juos. Negrįžo su visais maldininkais namo, o pasilikęs Jeruzalėje stebino mokslo žinovus savo išmintimi. Sunku buvo dailidei Juozapui ir Mergelei Marijai suprasti sūnaus atsakymą: "Argi nežinojote, kad turiu būti tuose dalykuose, kurie yra mano Tėvo?" Jie šį paaiškinimą tyliai priėmė ir pakluso. Pakluso ir Jėzus, Dievo Sūnus, savo žemiškiems tėvams.

Paskaitykime kartu su vaikais Šv. Šeimos sekmadienio evangeliją, aiškindami, kad net pats Dievas pakluso savo žemiškiems globėjams. Argi jie, žmonių vaikai, galėtų nesekti tuo pavyzdžiu? Tos dienos aprašomas įvykis moko ir tėvus. Nežiūrint, kaip esame prisirišę prie savo vaikų, bandykime suprasti, kad jie yra mums Dievo patikėti; tad, laikui atėjus, atsistos ant savo kojų ir išeis gyventi savo gyvenimo. Mylėkime juos jų nevaržančia meile ir kantriai diekime tikėjimą, meilę artimui, teisingumą, dorovę ir savarankiškumą.

Sausio 13 d. Katalikų Bažnyčia mini Jėzaus krikštą. Tai antras atvejis, kai apreiškiama Kristaus dievybė. Šį sykį tai įvyksta pačios Šv. Dvasios nusileidimu ant Jordano upėje krikštijamo Dievo Sūnaus.

Pagal žydų paprotį moteris, pagimdžiusi sūnų, po 40 dienų būdavo įvesdinama šventyklon. Šiam senam įstatymui pakluso ir Mergelė Marija, šventykloje paaukodama du balandžiu, nes buvo neturtinga. Vasario 2 d. yra švenčiamas Švč. Marijos įvedybos ir Kūdikėlio Jėzaus paaukojimas. Tą dieną Katalikų Bažnyčioje šventinamos žvakės. Jų turėtų įsigyti šeimos — po vieną kiekvienam savo nariui. Šios žvakės gali būti deginamos ir džiaugsmingomis progomis, pvz. sukaktuvėse, vardinėse, gimtadieniuose. Šviesos simbolizmas bažnyčios liturgijoje nuolat naudojamas. Kodėl tad jo neperkelti ir namų atmosferon?

Gintarė Ivaškienė

---

direktorius, tą vasarą visus Don Salvatore globojamus vaikus buvo pakvietę atostogų į Šveicariją ir juos naujai aprėdę nuo galvos iki kojų. Prižadėjo pakviesti juos ir ateinančią vasarą. Važiuodami atgal, vaikai stabtelėjo Romoje, kur juos priėmė Pijus XII specialioje audiencijoje. Visi tie nuotykiai ir pergyvenimai dar tebešvietė vaikų akyse, o Don Salvatore garsas pradėjo plisti už Maddalonio miesto ribų.

Betgi jis turėjo ir rūpesčių. Kartą pas jį atvyko krašto apsaugos ministerio siunčiamas pulkininkas ir ministerio vardu paprašė vaikus iškraustyti kitur. Italija tuokart pradėjo didinti savo kariuomenę ir jai buvo reikalingos Maddalonio kareivinės. Don Salvatore atsisakė išsikraustyti ir pulkininkui parodė ne tik visą savo istaigą, bet, rodos, vėliavos nuleidimo apeigas. Pulkininkas taip viskuo susižavėjo, kad, palikęs visus savo pinigus našlaitynui, sugrįžo į Romą perkalbėti ministerį, kad vaikus paliktų ramybėje. Bet ministeris Pacciardis nenusileido ir pakvietė Don Salvatore į Romą pasiaiškinti. Don Salvatore nuvyko pas ministerį ir jam taip maždaug pasakė:

— Jei nepaliksi vaikų ramybėje, aš atsivešiu keletą autobusų Maddalonio ir Neapolio moterų ir su jomis pakelsiu tokį triukšmą, kad jūs išsikraustysite iš savo ministerijos.

Ministeris, tur būt, gerai pažino Neapolio moterų temperamentą ir paliko Don Salvatore ramybėje.

(nukelta į 44 puslapį)

"AŠ ESU gyvybė, norinti gyventi, apsupta gyvybės, norinčios gyventi". Žmogus yra tikrai doras tik tada, kai jis paklusta akstinui, kiek tik gali, padėti visai gyvybei ir vengia pažeisti bet kokį gyvį. Gyvybė kaipo tokia jam yra šventa.

Man išgelbstint vabzdį iš balos, pati gyvybė pasišvenčia gyvybei, ir taip gyvybės pasidalinimas prieš save pačią panaikinamas. O kada pažeidžiu bet kokią gyvybę, turiu aiškiai žinoti, ar tai reikalinga. Neturiu pažeisti daugiau, negu reikia, net ir tame, kas atrodo labai nereikšminga. Ūkininkas, pievoje nupiovęs tūkstantį gėlių karvėms pašerti, pakeliui į namus turi būti atsargus bereikšmiu mostu nenukirsti nė vienos pakelės gėlės viršūnės.

Pagarba gyvybei niekuomet nesuteiks laimės man vienam pačiam. Kai tik norėčiau be atodairos džiaugtis, ji pabudina manyje mintis apie vargą, kurį matau ar nujaučiu, ir nebeleidžia nusikratyti tuo manyje sukeltu neramumu. Kaip banga negali būti pati sau viena, bet visada tesudaro dalį banguojančio vandenyno paviršiaus, taip ir aš neturiu gyventi vien dėl savęs, bet išgyvendamas visa, kas vyksta aplink mane... Kad kiekvienas iš mūsų kokiu nors būdu būtų žmogus žmonėms.

Albertas Schweitzeris, iš *Civilization and Ethics*

ALBERT SCHWEITZER

Kaysersberge, Alzaso krašte, 1875 m. liuteronų pastoriaus šeimoje gimė berniukas, kuris savo gyvenime įstengė duoti už tris, nes jis tapo teologu, muziku ir gydytoju. Būdamas tik 24 metų, gauna filosofijos daktaro laipsnį už veikalą apie Kanto religijos filosofiją. Jau tuo metu susidomėjo teologija. 1901 m. gavo teologijos daktaro laipsnį. Nuo mažens rodė gabumų muzikai, gi jau šiuo metu buvo vargonų virtuozas. 1905 m. Schweitzeris nusprendžia tapti gydytoju - misijonierium ir įstoja į medicinos mokyklą. 1913 m. su žmona išvyksta į Gabono provinciją Prancūzų Vidurio Afrikoje, kur Lambarene pastato ligoninę. Čia ir praleidžia likusį savo gyvenimą, padėdamas ligų kankinamiems vietiniams gyventojams. Ligoninę išlaiko aukomis ir vargonų koncertais Europoje. Nepaprastos ištvermės ir aštraus proto žmogus — šalia įtempto darbo parašo dar visą eilę knygų, kuriose išryškėja jo paties žvilgsnis į pasaulį. Jo filosofijos centre stovi pagarba gyvybei: čia jis randa dorovei pagrindą. 1952 m. jo darbą atžymi Nobelio taikos premija.

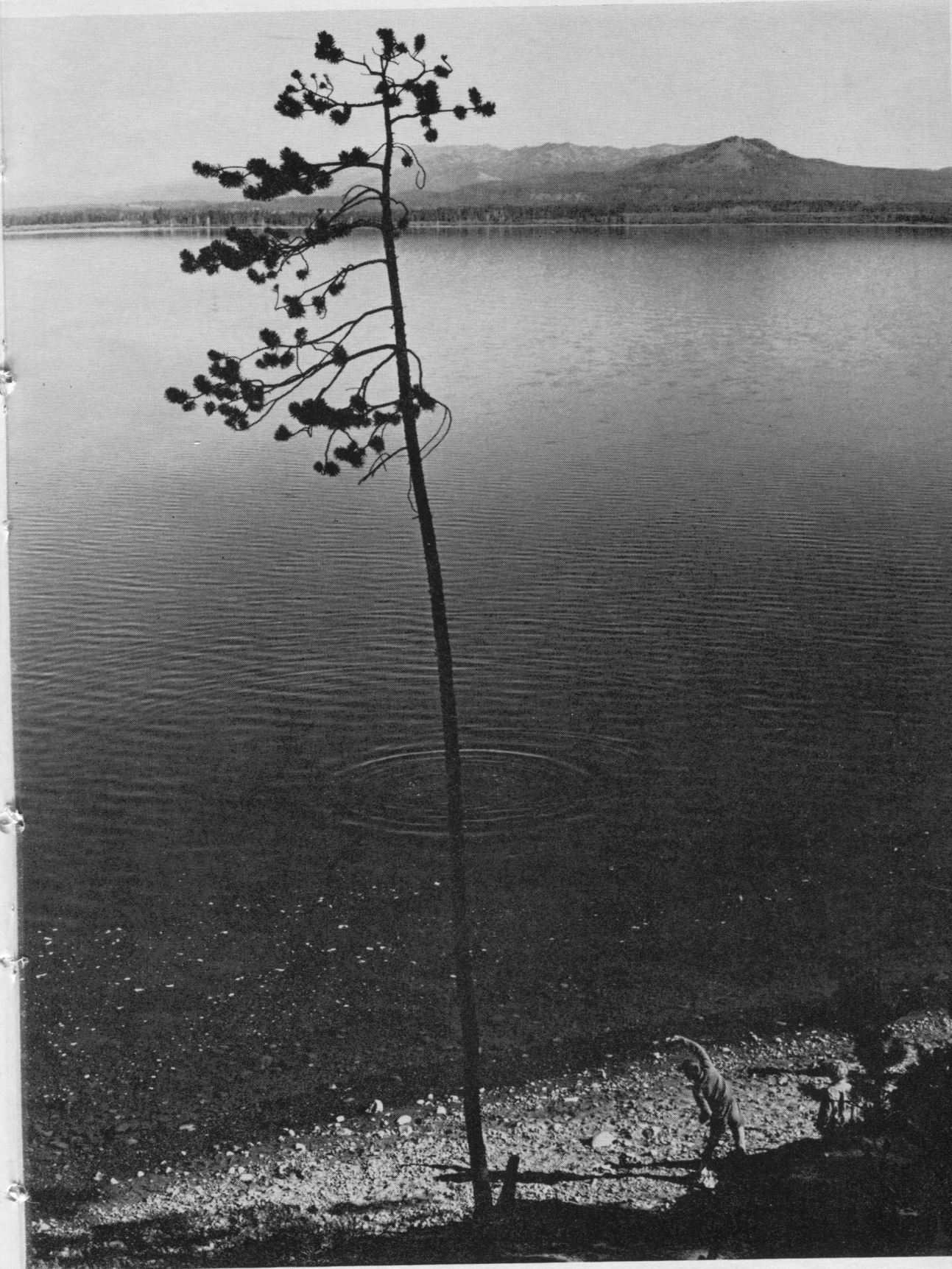

AGAPĖ *yra toji meilės savybė, kurioje meilės religinis elementas prašoka save. Jei meilė yra visų moralinių reikalavimų galutinis matas, tai* agapė *yra ta savybė, kuri nurodo moralinio įstatymo transcendentinį pradą, nes* agapė *pranoksta žmogaus ribotumus. Paulius tai išreiškia savo didžiajame himne meilei (I Kor. 13), vadindamas agapę aukščiausiu dieviškosios Dvasios darbu ir amžinojo gyvenimo dalimi, kuri yra net virš tikėjimo ir vilties.*

Meilė yra viena. Jos skirtingos savybės rišasi, nors jos gali atsiskirti ir tapti priešais. Visose situacijose apsprendžia agapė, *nes ji jungia teisingumą ir prašoka žmogiškosios meilės ribas. Todėl bet kokiame meilės savybių konflikte* agapė *yra lemianti. Tik šiuo pagrindu galima meilę laikyti moralinių reikalavimų galutiniu šaltiniu.*

Žmogus nėra sudurstytas iš atskirų dalių, bet sudaro vienybę iš daugelio dimensijų. Todėl žmogaus, kaipo būtybės, visi elementai dalyvauja kaskart jam morališkai apsisprendžiant ir veikiant. Iš to seka, kad ir pati askezė gali būti vertinama agapės principo šviesoje.

Paulus J. Tillich, *Morality and Beyond*

JOHANNES PAULUS TILLICH

Šiaurės Vokietijos sūnus, kurio minties sąvokos vokiškai kampuotos ir sunkios, tačiau daug duodančios tam, kuris veržiasi per jų tankumyną. Jo mintį formavo du pasauliniai karai: pirmajame jis buvo kapelionas vokiečių armijoje, gi prieš antrąjį, patekęs į nacių nemalonę, turėjo palikti savo gimtąjį kraštą, darbą Frankfurto universitete ir keltis į užjūrį. Tillichas yra egzistencinės minties protestantų teologas. Jis tiki, kad žmogaus išganymo raktas yra drąsa būti, nors žmogus slegiamas netikrumo ir baisių galimybių. Dievas jam yra būties pagrindas, žmogaus galutinis rūpestis, gi nuodėmė yra atsiskyrimas nuo Dievo. Pagrindinis Tillicho veikalas yra "Systematical Theology"; paprastajam skaitytojui labiau prieinamos knygos yra "The Courage to Be", "The New Being", "Biblical Religion and the Search for Ultimate Reality".

MOTERS PUOŠIMASIS

J. Sav. — svarstant kraštutinius atvejus
K. Kon. — siekiant asmeninio pilnumo

Šiais laikais nedaug yra moterų, kurios — vienos daugiau, kitos mažiau — nesidažytų. Darau tai ir aš. Tačiau, kartais ateina mintis: ar dera tai daryti? Juk tas užima laiko, kosmetika kainuoja. Kaip į tai žiūrėti iš moralės pusės?

— Aldona

Noras būti gražia yra teisėtas, tačiau būdas siekti to grožio gali būti ne.

Klausimas yra įdomus, nors šiandien moterų dažymasis yra tapęs kasdieniniu reiškiniu. Kadangi jo problema yra sudėtinga, tenka plačiau paaiškinti.

Kiekvienos moters jaunystėje yra laikas, kada veidrodis jai aiškiai pasako: "Tu graži, vidutinė, nepergražiausia, biauri". Tos, kurioms veidrodis pasako, kad biaurios, dažniausia kapituliuoja. Bet kitos, net ir gražios, stengiasi dažymusi būti dar gražesnės, ar bent gražios. Ir štai tam patarnauja visas arsenalas pudrų, tepalų, dažų, spalvų ir kt.

ANKSČIAU IR DABAR

Yra pastebėta, kad moterys mėgsta puoštis, dažyti veidą, o kartais ir visą kūną ryškiomis spalvomis net laukinėse tautose, kurių papuošalai gal tėra spalvoti akmenėliai, stiklo gabalėliai, dantys, gyvulių kauleliai, paukščių plunksnos, kriauklės ir kt. Mums atrodo keistai toks jų grožio supratimas ir skonis, tačiau jis rodo moters prigimtyje esamą palinkimą save pagražinti.

Aukštesnio civilizacijos laipsnio pasiekusiose tautose ne tik šiandien, bet ir senovėje menas pasigražinti virto moterų privilegija. Yra įdomu stebėti senovės dokumentus, piešinius, paveikslus, šiandien gulinčius muziejuose ir tebeliudijančius, kaip amžių bėgyje vartota šimtai būdų moterų grožiui pakelti. Dažnai spalvos, akių, antakių, lūpų dažymas, šalia grožio, turėjo ir kitą reikšmę: iš dažymosi būdo, ypačiai spalvos, buvo galima atskirti vergę nuo ponios, mergaitę nuo ištekėjusios moters, patriciją nuo plebėjos. Senovėj turtingos patricijų ir aristokratų šeimos išleisdavo dideles pinigų sumas įsigyti visokių alieju, balzamų, kvepalų, kosmetinių esencijų moterų grožiui padidinti ar palaikyti.

"Nėra negražių moterų" — ir šiandien skelbia "grožio salonai" ir kosmetikos reklamos. Visos moterys galės būti gražesnės, patrauklesnės, "moteriškesnės", jei..., jei tik vartos štai tokias priemones, patvirtintas ir užgirtas mokslininkų, chemikų, estetų ir kosmetologų... — taip šiandien skelbia kosmetikos reklamos ir joms nelengva atsispirti. Kaip čia atsiliksi, jei visos dažosi, vartoja kosmetiką? O grožiui priemonių pasirinkimas toks didelis!

MORALĖ

O kaip su dažymosi morale? Tuoj pat reikia pastebėti, kad dažymasis savyje nėra joks blogis. Kiekviena mergaitė ar jauna moteris turi teisę ir pareiga, jei yra reikalas, savo fizinę išvaizdą pagerinti arba turimą natūralų grožį palaikyti ir išsaugoti.

Tik kai per daug kreipiama dėmesio, kai tampa lyg gyvenimo tikslu, kai per daug pašvenčiama laiko arba pinigo, tik tada grožio troškimas pasidaro ne tik nenaudingas, bet tiesiog žalingas. Tad noras būti gražia yra teisėtas, tačiau būdas siekti to grožio gali būti ne.

Moterys dažnai patenka į pinkles, jei perdaug klauso ir tiki tiems, kurie duoda grožio patarimus. Atsargiai! Dažnai už išorinės scenos virvutes trauko apgavikai, asmenys be jokių skrupulų. Dažnai tokie "grožio ekspertai" negražioms, nutukusioms arba vyresnio amžiaus moterims žada ste-

buklus, kurių iš tiesų negali padaryti, o už tą apgaulę gauna didelius pinigus.

Panašiai elgiasi ir tie, kurie parduoda kosmetikos gaminius, neturinčius jokios vertės, o kartais net sveikatai kenksmingus. Tokiais gaminiais naudotis reiškia ne tik veltui išmesti pinigą, negauti jokios naudos, bet kartais dar ir sveikatai pakenkti. Gydytojai yra pastebėję, kad kai kurias odos ar lūpų ligas iššaukia plaukų dažai ir lūpų paišeliai. Atsiginti nuo negarbingų pirklių, kuriuos įstatymai dažnai nepasiekia, yra tik vienas kelias: pasirinkti kosmetikos priemones, gaminamas žinomų, rimtų, patikimų firmų.

IŠLAIDOS

Bet tada kyla lėšų klausimas, nes tokie gaminiai, kurie iš tikrųjų gali padėti, dažnai yra labai brangūs. Gamybos kainą pakelia jų reklama, pardavimo organizavimas, dažnai prabangiškas įpakavimas. Rafinuota, rinktinė publika mėgsta, kad kosmetikos gaminiai būtų pasiūlyti gražiose, meniškose dėžutėse, kristalo buteliukuose, kuriuos negėda pastatyti svečių kambaryje ant stalelio drauge su kitais papuošalais. Taigi "dirbtinis" grožis yra brangus. Būtų nusikaltimas daryti išlaidas neatsižvelgiant į būtinesnius reikalus ir šeimos biudžetą.

LAIKAS

Ir ne vien tik pinigai. Dažnai grožiui reikia skirti daug laiko ir kantrybės. Jeigu paklausyti "grožio žinovų" patarimų, tai "pilnam kursui" reikalinga ilgu valandu visokių masažu, prieš tai poilsio, kvėpavimo ir viso kūno gimnastikos ir pan. Ryte visokiu tepalu. dažų uždėjimas, o vakare priešinga procedūra: viso to nuėmimas, nes veido ir kūno oda po dirbtiniu sluogsniu negali laisvai kvėpuoti. Reikia tad jai padėti vėl visokiais kitais tepalais, skysčiais, kurie odą maitina, sausina, pailsina, lygina. Ir visa tai reikia atlikti valandomis, kurios paprastai skirtos nakties poilsiui.

O ryte vėl viskas iš naujo. Negana nusiprausti vandeniu su muilu. Čia vėl visokios putos, esencijos, kvepiančios druskos, gaivinantieji aliejai. Po to seka jau tikrasis pasigražinimas: dažai, pudros, ir taip be galo.

Žinoma, čia aprašytas atvejas yra kraštutinis, tačiau jis neretas tuose sluogsniuose, kur reikia pasirodyti "geroje formoje": teatre, diplomatų priėmimuose, madų parodose ir pan.

Rimta moteris tik pečiais patrauko, skaitydama madų žurnaluose skelbimus ir įtaigojimus apie kai kurių kosmetikos gaminių ir kvepalų veikimą. Ji gerai žino, kad visi tie aprašymai yra vien tik lengvatikiu apgaulei ir primasinimui.

VIDUS

Imkime atveji, kada moteris turi pakankamai pinigo ir laiko pešvęsti savo grožio reikalams. Bet kas atsitinka tada su jos inteligencija, jos dvasia? Negalimas dalykas, kad nuolatinis rūpestis ir atsidėjimas savo išoriniam grožiui nepaliestų ir jos vidaus, jos asmenybės. Jei tokia moteris pradžioje buvo gana rimta, kukli, paprasta, laikui bėgant ir savo dėmesi nuolat nukreipus tik i savo groži, pamažu ji pasidarys paviršutiniška, tuščiavidurė. Išleidimas pinigu, kurie gali būti labai naudingai paskirti rimtesniems ir būtinesniems reikalams (labdarybei, knygoms ir kt.), padarys ją kilnesniems dalykams nejautrią, šaltą statulą, be jausmų, be gilesnių idealų.

O vien savo grožio reikalams sunaudotas laikas pagaliau padarys ją paviršutiniška, nejautria socialiniams ir šeimyniniams reikalams. Tada nebus laiko knygai paskaityti, nes rankose vien madų žurnalai, kuriuose skelbiami nauji kosmetikos išradimai. Išėjus iš namų, jos akys pirmiausia nukryps į vitrinas, kuriose išstatyti nauji grožio preparatai, naujosios mados rūbų, batukų modeliai, kurie geriau tiktų prie jos nutepto veido.

Bet štai dar didesnis pavojus: noras patikti ne tik saviesiems, savajam vyrui. Ji norės, kad jos gerbėjų ratas būtų vis didesnis, kad ji būtu iš kitu išskirta, pastebėta, įvertinta. Tokiu keliu ji gali imti žaisti ugnimi ir nusvilti sparnus.

O šeimoje? Vyras ir vaikai jaučiasi apleisti. Vaikai negali pabučiuoti, apkabinti savo mamytės, kad nesugadintų jos šukuosenos, nepaliestu nutepto veido, nesuraukšlėtu drabužiu. Ji nepažais su vaikais, nepabėgios su jais, nes tas kenkia jos lengvai, artistiškai eisenai, taršo plaukus. Grožio išlaikymui dažnai reikalinga laikytis griežtos dietos. Ją užlaikydama, dažnai verčia ir šeimą maitintis pagal jos receptą.

O jei reikia išeiti kur į svečius, baliu, teatrą, koncertą, tada jau ypatingos ceremonijos: atsisėdus prie veidrodžio nuo jo nepakils, kad ir kažin kas čia būtų: neatsakys telefonų, neatidarys durų, nepakels verkiančio kūdikio, kuris laukia, kad mamytė pabučiuotu i sumušta vietą, neatsakys i vyro klausimus kasdieniniais, bet būtinais reikalais.

Moteris, kuriai namuose veidrodis yra svarbiausias bal-

das, atstumia nuo savęs vyrą, vaikus. Draugės ją pajuokia, o vyrai ima laikyti nepastovia, be principų, lengvabūde, ir su ja, kaip tokia, ima elgtis.

Metai bėga. Oda tų, kurios vartoja tik vandenį ir gerą muilą (gal retai po truputį pudros ir dažų), sensta pamažu, o save nuolat gražinusių oda reikalauja vis komplikuotesnių, brangesnių operacijų, kad kaip nors "išsilaikytų", nes oda, pripratus prie tam tikro sluogsnio, be jo jau darosi baisi: senatvės raukšlės ir ryškios, ir gilios...

Tikras moters grožis yra jos sielos, vidinio džiaugsmo, ramybės, aukos atspindys fizinėje prigimtyje. O jei pastebėti maži trūkumai yra pataisomi santūriai vartojant pudrą, lūpų pieštuką ir pan., nedarant neprotingų išlaidų, tada nežalojama savoji moteriškoji prigimtis, nėra jokio nuostolio dvasiai ir neatsiliekama nuo laiko papročio ir mados. Geri dalykai, jei jie vartojami be saiko, virsta nusikaltimu. Priešingai, "aukso vidurys" yra dažnai tikroji moralinio elgesio norma.

J. Sav.

Tikrasis moters puošnumas nesustoja ties išviršine išvaizda. Jis apima visą jos asmenį, jos vidinį gyvenimą, gilų dvasios suklestėjimą.

Kalbant apie moters puošimąsi liečiamas labai jautrus klausimas. Ypatingai ši problema darosi sudėtinga mūsų laikais, kada reklamomis persunktoje civilizacijoje moters įgimtas noras puoštis išnaudojamas bizniui. Tą faktą ryškiai pabrėžia J. S. straipsnis apie moteriško dažymosi vertinimą. Ten autorius teisingai sprendžia apie perdėtas dažymosi procedūras bei su tuo susijusias išlaidas. Didesnė straipsnio dalis skirta negatyviam kraštutinio atvejo vertinimui, kur "grožio kankinė" neturi laiko savo šeimai nei neatsižvelgia į šeimos biudžetą.

GERA PUOŠTIS...

Verta iškelti ir teigiamą grožio pusę. Tokiu atveju, žinoma, moters pasipuošimas yra saikus ir išmintingas. Kaipo toks jis gali prisidėti prie šeimos vienybės ir laimės. Kaip tai? Kartais moteris, pagyvenus ir apsipratus šeimoje, nebesirūpina namais nei savo pačios išvaizda. Nei tokie namai, nei tokia žmona nevilioja: sukurtoji dvasia atstumia vaikus, netraukia nė vyro. Išviršinis apsileidimas dažnai byloja jos vidinę netvarką bei dvasini skurdą (nekalbama čia apie šeimas su dideliais būriais vaiku, kur vienam žmogui sunku visuomet palaikyti tvarką namuose). Gi mažas apsitvarkymas bei kuklus pasigražinimas ineštų daug šviesesnės, šventiškesnės bei giedresnės nuotaikos ne tik jai pačiai, bet ir visai šeimai, kur visiems būtų malonu ir jauku gyventi.

Yra ir psichologinių motyvų, kodėl moteris puošiasi. Sutiksime ar ne — aplinka mus veikia. Kada visur priimta dažytis, puoštis — nes tokia mada, toks paprotys — tada vienai kuriai moteriai sakyti "aš to nedarysiu, galiu apsieiti be dažu" ne tik reikia tvirtos valios, savo individualybės, bet taip pat dažnai tenka pakęsti kitų žmonių badymą, gal net palaikymą keistuole. Visa tai veikia žmogaus asmenybės vystymąsi, sveiką brendimą. Kas užtikrins, kad toks veikimas bus tik pozityvus, kiekvienai moteriai pakeliamas?

AMŽINA JAUNYSTĖ...

Daugelį moterų kankina baimė, kad su prabėgančiais metais nesugrįžtamai tolsta jų jaunystė, o su ja temsta ir jų grožis, patrauklumas. Bet žinovai mums tvirtina, jog tokie reiškiniai tik rodo, kad pasiduodančios tokiai baimei moterys nėra pilnai įleidusios šaknis į gyvenimą. Subrendę žmonės neskaičiuoja savo gyvenimą pagal metus. Jie patenkinti tuo amžiumi, kurio pasiekė. 55 metų amžiaus Ethel Barrymorei buvo patarta operacijos keliu pašalinti veide esamus senumo pėdsakus, kad taip ji galėtų vaidinti romantiškesnes roles. Ji atsakė: "Atsisveikinti su raukšlėmis — niekuomet! Jos byloja apie mano gyvenimą. Aš visas jas užsitarnavau".

Jei moteris priimtų tą faktą, kad jaunystė nėra joks atsiekimas, tikriausiai ji rastų pilnesni pasitenkinimą. Tikras laimėjimas reiškia kuo geriausiai panaudoti kiekvieną amžių. Keturiasdešimties metų moteris yra tai, ką ji padarė iš savęs per tą laiką. Jaunystė juk yra dvasios stovis. Tai entuziazmas gyventi. Aštrus protas bei gyvumas greičiau uždegs jos akis, negu puikiai uždėti dažai. Sunku būtų rasti vyrą ar moterį, kurie neatrodytų jaunesni, kada šypsosi. Pakelta galva, ištiesti pečiai, judrus žingsnis pajaunina dešimčia metų kiekvieną žmogų ir nieko nekainuoja. Gyventi tol, kol gyveni; gėrėtis grožiu bei dangaus dovanomis, kurios mus supa; džiuginti kitus savo buvimu; darbuotis, būti naudingu ir domėtis — visa tai skel-

bia gyvybės paslaptį ir byloja, kad jaunas žmogus turi viziją ateičiai, kad jam gyvenimas įdomus, nes jis visur įsijungia, nesitenkina žiūrovo role; jis yra įdomus, nes jis domisi.

"Žmogus yra jaunas kaip jo tikėjimas, senas kaip jo abejonė; jaunas kaip jo drąsa, senas kaip jo baimė, jaunas kaip jo svajonė, senas kaip jo nusiminimas". Šiuos žodžius pasakė su daugybe žmonių kalbėjusi per eilę metų viena moteris. Walteris Hustonas priduria: "Tavo metai, vaikeli, — tai tik skaičius".

Tikrasis moters puošnumas tad nesustoja ties išviršine išvaizda. Jis apima visą jos asmenį, jos vidinį gyvenimą, pajautimą kitiems, gilų dvasios suklestėjimą. Pilnas puošnumas, ne tik fizinis, bet ir dvasinis, užtikrina jai nepraeinančią jaunystę, nes tik su metais ji, kaip ir kiekvienas asmuo, tampa pilnutiniu žmogumi.

K. Kon.

ĮVAIRIAIS ŠEIMOS KLAUSIMAIS

Tėti, ar mane myli?

Kai keletas tūkstančių paauglių buvo užklausti, kurio klausimo atsakymą jie labiausiai norėtų iš savo tėvų sužinoti, jis skambėjo taip: "Ar jūs tikrai mane mylite?" Atsakymo jie labiausiai tikėjosi iš tėvo. Pasirodo, kad net berniukams neužtenka tik drauge su tėvu pameškerioti ar beisbolą padaužyti, kad įsitikintų jo meile. Ir, kadangi vyrams dažniausiai sunkiai einasi, kai reikia žodžiu meilę išreikšti, dr. Paul Popenoe pataria jiems nesigėdyti savo sūnui bent per peti draugiškai patapšnoti ar saldžią "grūšią" pakaušin juokais skustelėti.

Motinos taip pat turėtų savo meilę išreikšti prisiderindamos prie vaikų charakterio, nes, kas vienam atrodo labai meilu, kitą gali net erzinti.

Platesniu žvilgsniu

Šiais laikais amerikiečių vaikai daugiau girdi ir žino apie užsienio kraštus, negu jų tėvai, kai buvo maži. Jiems padeda tėvų gerai atrinktos televizijos programos, vis daugėjančios knygos apie svetimus kraštus. Gaublio ar atlaso turėjimas namie ir pašto ženklų rinkimas ypatingai sukelia vaikų žingeidumą. Miestiečiai ar netoli didelių miestų gyvenantys vis dažniau atranda progų nuvesti savo vaikus į svetimšalių koncertus, parodas, net valgyklas.

Visa tai labai girtina, rašo Charles W. Yostas, Amerikos atstovas Jungtinėse Tautose. Juk, jei vaikai nuo mažens domėsis kitų tautų žmonėmis, jie ir užaugę liks labiau informuoti ir jautrūs pasaulinėms problemoms.

Vidurinis iš trijų

Trijų vaikų šeimose dažnai pasitaiko sunkumų su viduriniuoju. Pasidaro jis užsispyręs, pradeda ožiuotis, vienas kamputyje murksoti ar net — blogesniais atvejais — nebekontroliuoti šlapumo pūslės. Tėvai neturėtų už tai jo bausti, nes jis tikriausiai ir taip jaučiasi "nuskriaustas".

Ir kur gi ne? Kai vyresnysis brolis gali vienas pas draugus eiti, viduriniam draudžiama, nes per mažas. Kai mažoji sesutė verkšlena, kad negavo saldainio, viduriniajam tas neleistina, nes jis per didelis. Jis jaučiasi skriaudžiamas ir apeinamas pareigose bei pamylavimuose. Psichologai pataria, kad, tai problemai šeimoje kilus, tėvai pradėtų sąmoningai daugiau dėmesio reikšti "Nuskriaustajam". Reikėtų parodyti pasitikėjimą juo, užduoti įdomesnių pareigų, net truputį daugiau palepinti ir pamyluoti.

Ir tėvai prasižengia

Vienam žurnalui atspausdinus straipsnį apie jaunuoliu nemandagumą, redaktorius buvo užverstas daugybe laiškų. Jie buvo rašyti vaikų, pageidaujančių, kad teisybės vardan žurnalas parašytų ir apie suaugusiųjų prasižengimą su mandagumo taisyklėmis vaikų atžvilgiu. Visi jie skundėsi, kad tėvai iš jų reikalauja to, ko patys nevykdo, arba daro tai, ką vaikams draudžia.

Štai keletas skundų: "Tėvai šūkauja ant mūsų, nepagalvodami, kad iš jų ir mes išmokstame vieni ant kitų šaukti". "Jie patys nemandagiai prie stalo elgiasi, o iš mūsų reikalauja smulkmeniško etiketo". "Tėvai neklauso, jei norime jiems ką pasakyti; o labai užsirūstina, jei mes ne visada dėmesį parodome". "Suaugusieji, užklausę klausimą, visai nekreipia dėmesio į mano atsakymą". "Nors aš jau 14 metų, mama visuomet už mane atsako, jei pažįstami užkalbina. Lyg aš būčiau nebylė".

Paruošė Gintarė Ivaškienė

RAIDŽIŲ RINKTINĖS

ANTANO JASMANTO GRUODAS

PRANAS RAZMINAS

Kaip sužinome iš "Gruode" atspausdinto Juozo Brazaičio išsamaus straipsnio, šios knygos kelias į skaitytojo rankas buvo ilgas ir vingiuotas. Tačiau ji dar atėjo laiku. Juk "Gruode" tiek maža silpnų vietų. Tai rinktinė gėlių puokštė, kur atskiruose žieduose, kaip veidrodyje, atsispindi amžinasis žmogaus rūpestis. Tai poezijos knyga, kurios vietą stengies atsimint, padėjęs ją tarp kitų knygų. Juk tikrai prie jos teks sugrįžti. Nedaug ko iš šios knygos be nuostolių galima būtų išbraukti. Ji parodo, kad žmogus gali būti apdovanotas ne vienu talentu, ne vienos kurios nors srities kūrybine jėga. Antano Jasmanto "Gruodas" sugriovė mūsuose klausimą: Kaip stiprus filosofas gali būti kartu ir stiprus poetas? Tokiuo junginiu vienam asmeny — poetu Ant. Jasmantu ir filosofu Ant. Maceina — galėtų didžiuotis bet kuri tauta.

Jau toks mūsų polinkis: ieškoti itakų ir džiaugtis jų suradus. Neišvengė šio pasikėsinimo ir "Gruodo" autorius.

Daugumas rinkinio eilėraščiu — tai vaizdo ir minties harmonija, iš kurios net prie amžinybės vartų padvelkia transcendentinė šiluma. Tai kažkas, ko lietuvių poezijoje seniai pasigesta.

Kaip i kiekvieną žmogų, taip ir į poetą veikia išorinis pasaulis ir iššaukia tam tikrus būdingus jo kūrybai bruožus. Tačiau yra ir tokiu, kurie tarsi skendėja amžinose problemose, nerasdami laiko sugrįžti į gyvenamąjį momentą. Poetas Bradūnas skundėsi svetima duona, poetas Brazdžionis svetimais kalnais, tačiau Jasmantas pro tai praėjo visai negirdomis, skųsdamasis su visais kitais prie amžinybės slenksčio. Jis peršoko laiką ir įvykius, tarsi jie būtų buvę jam visai bereikšmiai. Jis prakeleivis, jis praskrendąs vakarų žarose nematytas paukštis. Kartais nebežinai, ar jis savo poetinėje kūryboje yra labiau poetas ar filosofas.

O gal Jasmantas būtu tas, kuris sugebėtų sukurti skaitytojui kenčiančios tautos aukščiausios rūšies poetinį paveikslą, kurio jis (skaitytojas) vis dar tebelaukia iš lietuvių poetų.

'Gruodo" paveikslas yra savas, nepanašus i kitų paveikslus. Tačiau knyga ieškos tik mąstančio skaitytojo. Ji turės savo gerbėjų, bet tik ne per didžiausią būrį.

Tiesa, poetas atsigręžia ir į savo tautą, pranašaudamas jai laisvę eilėraštyje "Pranašystė", tačiau ir "Pranašystė" ir "Bare" kaip ir priklijuoti Didžiosios Nebūties cikle.

Poetinis Jasmanto sakinys tiesiog tobulas. Jis poetinio sakinio išbaigimui neieško užkaisčių, nereikalingų žodelyčių, kad išgavus norimą rimą ar ritmą ar kitokį eilėraščio muzikalumą. Poetinio sakinio natūralumas liudija kūrybinį talentą. Tematika nėra gausi. Daugumas jo eilėraščių sukasi apie krikščioniškąjį egzistencializmą. Poetas atviras didžiajam žmogaus rūpesčiui. Linkęs į objektyvaciją. Retai prasprunka savasis aš. Mėgsta daugiskaitą:

"Su jais ir mes,
Ir mes išeisime kalneliais Reino"
(20 psl.).

Pažymėtinas poetinis ramumas. Neužtiksi egzaltacijos ir neapvaldyto blaškymosi. Žymiai prasikiša epinis momentas. Nors gyvenimas ir tragiškas, tačiau jis kiekvienam toks mielas, ir žmogus nenori su juo skirtis: "Juk gražu — ar ne? — dar kiek pabūti" (17 psl.), kad ir su "sesuva kančia".

Poetinis vaizdas paprastas, tiesiog idiliškas. Štai jis su "sesuva kančia" nori "dar kiek pabūti", nors amžinybės vartai čia pat. Į nežinią leistis kiekvienam nedrąsu. Turimas gėris, nors ir varganas, tačiau savas, priprastas. "Pabūti" yra žmogiška silpnybė. Tuo būdu poeto žmogus, kad ir mylėdamas šį pasaulį kaip Dievo dovaną, priartėja prie gyvenimo ribos, už kurios slypi žmogaus finalo giedrumas, bet ne išny-

IŠKARPOS IŠ ANAPUS

1965 m. lapkričio 28 d. okupuotoje Lietuvoje leidžiamame laikraštyje "Komjaunimo Tiesoje" "Vaizdelių iš natūros" skyriuje buvo atpasakoti du atsitikimai "Kodėl Onutė jaudinosi?" ir "Pas mus drausmė geležinė". Žemiau perspausdiname tuos aprašymus, truputį sutrumpindami ir pakeisdami jų pavadinimus.

Tai kad... aš... ne... Ir visi pakėlė rankas.

Onutė nuvažiavo į Kaušpėdžių tarybinį ūkį ir nelinksmas dūmas dūmojo. Kišenėje — zootechniko diplomas. Bet kas iš to diplomo, jei jis nepadėjo Onutei likti mieste. Ir reikėjo gi taip atsitikti! Jau ir vieta buvo surasta parduotuvėje, kai staiga užgriuvo revizoriai iš Vilniaus. Ir viskas, kaip į vandeni. "Važiuok, Onute, į fermą — bekonų auginti".

Ir Onutė važiuoja. Niurna, bet važiuoja. Nevažiuosi — dar, ko gero, diplomą atims.

Atvažiavo Onutė į tarybinį ūkį. Apsidairė. Akutes pavartė. O Kaušpėdžių tarybiniame ūkyje jos jau laukia nesulaukia; juk reikia gi tradiciją palaikyti. O tradicija ši — ypatinga. Tuo labiau — madinga. Daugelyje vietų elgiamasi taip: vos tik į ūkį atvažiuoja jaunas specialistas, ir sekančią dieną jau išrenka vadovauti komjaunimo organizacijai. Girdi, nauja šluota visada geriau šluoja...

Ir štai Onutę pakvietė į ūkio klubą, kur jau buvo susirinkę komjaunuoliai. Onutė, išgirdusi apie komjaunimo susirinkimą, bandė kažką aiškinti. Bet nedavę jai net prasižioti...

— Draugai, pasitarusi su ūkio vadovais, priėjau išvados, kad aš apleidau darbą, — pradėjo Dubleraitė (pirminės komjaunimo organizacijos sekretorė). — Bet kaip tik šiuo sunkiu metu į mūsų eiles įsijungė zootechnikė Onutė, kuriai aš siūlau patikėti garbingas jaunimo vadovo pareigas...

Nuteškeno plojimai. Ir tuoj po to Onutė buvo išrinkta Kaušpėdžių tarybinio ūkio pirminės komjaunimo organizacijos sekretore. Po to jai suteikė žodį. Tribūnoje Onutė labai jaudinosi, nespėdama nusivalyti prakaituojančios kaktos. Pagaliau, susirinkimo dalyviams primygtinai reikalaujant, šiaip taip pralemeno:

— Tai, kad... aš... ne... komjaunuolė!

Susirinkimas minutėlei sutriko. Bet tik minutėlei. Vėl visi pakėlė rankas. Dabar jau už tai, kad Onutė užpildytų anketą ir būtų priimta į VLKJS (komjaunimo) eiles...

Vakare dalyvavo VISI komjaunuoliai.

Jūs tikriausiai girdėjote apie komjaunimo organizacijas, kuriose niekas nieko neklauso? Komjaunuoliai jose nenori mokėti nario mokesčio, eiti į susirinkimus. Žodžiu, jokios drausmės.

Laimei, pas mus kitokia tvarka ir paminėjau blogas organizacijas tik dėl to, kad galėčiau dar aiškiau pabrėžti nuopelnus savo mokyklos komjaunimo organizacijos, kuri sugebėjo įvesti geležinę drausmę. Taip, būtent geležinę!

Beveik kiekvieną šeštadienį mūsų mokykloj ruošiami poilsio vakarai. Skelbimai jau iš anksto skelbiami. Kiekviename iš jų — trumpas perspėjimas: "Komjaunuolių dalyvavimas būtinas". Žodžiu, nori nenori, gali negali, bet jei tu komjaunuolis, truks plyš, bet vakare privalai dalyvauti. Net jeigu, sakysim, namiškiai gyveną keliasdešimt kilometrų, sunkiai sirgtų, ar tėveliams tavo pagalbos reikėtų, privalai dalyvauti. Toks jau čia įstatymas.

Žinoma, buvo tokių, kurie, ivairių aplinkybių verčiami, negalėjo atvykti į komjaunimo komiteto organizuojamus vakarus. Taip, buvo... Bet kas iš to išėjo? Ant neklaužadų galvų vienas po kito pasipylė griežti papeikimai su įrašymais ir be įrašymų, įspėjimai ir kitos ne mažiau solidžios komjaunuoliškos bausmės.

O kodėl jie iš anksto nepranešė komitetui, kad vakare negalės dalyvauti? — tikriausiai paklausite jūs. Tas ir yra, kad šie komjaunuoliai ir pranešė, ir leidimo išleisti į namus prašė... Tokiais atvejais jie (komjaunimo komiteto sekretorė ir jos pavaduotojas) atkerta trumpai drūtai: "Neleisiu!"

Ir neleidžia. Užtat ataskaitose komitetas su pasididžiavimu gali įrašyti: "Vakare dalyvavo VISI komjaunuoliai".

Netikit? Atvažiuokit pas mus — įsitikinsit...

---

kimas ir amžinoji tamsa.

Eilinis skaitytojas, nepasigesdamas paskutiniųju moderniškų vėjų Jasmanto "Gruode", su džiaugsmu sutinka jo poetini vaizdų gaivumą ir romuma, kur kančia ir visoks nepriteklius net prie amžinybės slenksčio dvelkia nemeluota šiluma. ¶¶¶

ANTANAS SAULAITIS, S. J.

LIETUVIŲ JAUNIMO TAIKOS KORPAS

Taikos korpo patraukli ir taikli mintis, iškelta prieš šešerius metus Amerikoj ir sukėlusi lig šiol trisdešimties tautu dėmesi steigti savąsias tarnybas (kurių bent 12,000 narių šiuo metu tarnauja užsienyje), suprantamai palietė ir lietuvių visuomenę laisvajame pasaulyje. Jau keli savanoriai išvyko su amerikiečių taikos korpu į Turkija, Afganistaną ir kitus kraštus. Tuo pačiu metu atsirado sumanymų pradėti lietuvių taikos korpą lietuvių reikalams: 1964 Lietuvių Romos Kataliku Federacijos tarybos suvažiavime ir 1964 Lietuvių Studentų Sąjungos suvažiavime, vėliau spaudoje ("Laiškai Lietuviams" 1964 nr. 11, 1965 nr. 3; "Mūsų Vytis" 1964 nr. 5; "Ateitis", 1965 nr. 5 ir 6).

Kad reikėtų didelės idėjos ir paskatinimo mūsų (ypač jaunimo) veiklai, niekas neabejoja, ypač 1966 Jaunimo Metais. Bendruomeninei tarnybai ar talkai steigti reikia daug paramos, bet, kad tai įmanoma, rodo jau pradedami darbai.

Santraukos būdu pateikiami metmenys, aptarti Lietuvių Studentu Sąjungos visuotinio suvažiavimo (1965 XI 25-28, Clevelande) diskusiniame būrelyje.

Pirmiausia tenka prisiminti jau veikiančius taikos korpus. J.A.V. Taikos Korpas, Kanados Universitetų Tarnyba Užjūryje (ir šešiolikos kitų kraštų) nariai vyksta į užsienio apleistus ar besisteigiančius kraštus statyti mokyklų, rūpintis sveikata, mokyti, plėsti žemės ūkio reformas ir kt. Ištarnavę dvejus metus, sugrįžta atgal, gavę mažą atlyginimą. Antros rūšies tarnyba — vietinė, pvz., Savanoriai tarnauti Amerikai, kurių narius įvairios įstaigos bei vietovės pasikviečia ypatingiesiems darbams miesto tankiai apgyvendintom vietom, apleistųjų ir neturingųjų tarpe, pas ligonius, vaikus, imigrantus. Tokius savanorių būrius valstybiniu mastu turi keturiolika kraštų (šalia privačiu organizacijų, kaip Popiežiaus Savanoriai Lotynų Amerikai, Čikagos apylinkių Pasauliečių Sąjūdis ir kt.).

Analogijos būdu sudarytas lietuvių taikos korpo vaizdas (pavadinimo klausimu gali būti daug diskusijų) yra trejopas: 1) talka užsienio lietuviams; 2) talka jaunimo stovykloms ir 3) vietiniai būreliai.

TALKA UŽSIENIO LIETUVIAMS

Užsienio lietuvių reikalavimai paaiškės geriau Jaunimo Kongreso metu, kai akivaizdiniai pasimatysime su gal dvidešimties kraštų lietuvių jaunimo atstovais. "Laiškuose Lietuviams" (žr. "L.L.", 1965, 3) jau minėta dabartinė mokytojų stoka Vasario 16 gimnazijoje ir pagalba lietuvių visuomenei Pietų Amerikoje (Brazilijoje). Finansinis išlaikymas metams ar dviem užsienyje šiuo metu yra įmanomas ir keli studentai jau pareiškė savo norą ten vykti. Dar nėra ištirta, ar būtų galima ši tarptautinį taikos korpo skyrių, kuriame būtų tik keli nariai, prijungti prie amerikiečių taikos korpo ir gauti tam lėšų. Organizacinius darbus galima atlikti su Tarptautiniu Sekretoriatu Savanoriškai Tarnybai (Washington, D. C.) ir ši pareiga, tur būt, kliūtų Lietuvių Studentų Sąjungai ir Lietuvių Bendruomenei.

TALKA JAUNIMO STOVYKLOMS

Kadangi stovyklos yra gan specifinė sritis, viena trijų šios bendruomeninės tarnybos dalių būtų skirta įvairioms jaunimo stovykloms. Vietoj kad vykę į užsienį, studentai (ir kiti) paskirtų visą vasarą ypatingiesiems darbams skautų, ateitininkų, mergaičių ir berniukų stovyklose J.A.V. ir Kanadoje (kurių 1965 m. vasarą buvo apie 28 su beveik 3,000

stovyklautojų). Ši mintis 1960 m. dingtelėjo Čikagos akademikų skautų būreliui, susirūpinusiam įprastinių vadovų (prityrusių ir naujų) trūkumu, bendradarbiavimo tarp stovyklų, vietovių ir organizacijų stoka; 1961 m. Los Angeles šeši skautų vadovai lankėsi Detroito stovykloje ir padėjo Čikagos skautams.

Kiekviena stovykla pareikštų savo prašymus vasarai: "Mums reikia laužavedžio, gailestingosios sesers, darbelių ir meno instruktorės, gamtosakos mėgėjo, sporto bei žaidimų vedėjo, maudyklės sargo, literatūros žinovo vakarinėms programoms, liturgisto, tautinių šokių ir dainų mokytojų, berniukų ar mergaičių vadovų, virėjų, ūkvedžio, laikraštėlio redaktoriaus ir pan.". Lietuvių Studentų Sąjunga su Lietuvių Bendruomenės pagalba ir parama imasi 1966 m. talką pradėti gal penkiolikos asmenų bandymu. Atsirado jau keli norį prisidėti (studentų, mokytojų, baigiančių studijas ir dar nepradėjusių dirbti tarpe). Būtų sudaryta vasaros stovyklų lentelė ir už užmokestį šie vadovai keliautų iš stovyklos į stovyklą. Išsispręstų bendradarbiavimo ir naujų sumanymų klausimas. 1965 gruodžio 28-29 įvyko stovyklų vadovų pasitarimas netoli Clevelando, kur aptarti praktiški dalykai, iskaitant paruošiamąją stovyklą talkos nariams.

VIETINIAI BŪRELIAI

Studentų suvažiavime daugiausia pasisakyta vietinės tarnybos reikalu, ypatingai, ar nebūtų tai dar viena kita (neveikli) organizacija. VISTA ar kitų šalpos organizacijų pavyzdžiu būtų užpildomos spragos keturiose srityse: spauda, organizacijos, lituanistiniai dalykai, socialiniai darbai.

Iš spaudos ir kitų šaltinių sudarytinas pagrindinių sunkumų ir reikalavimų vietovėse sąrašai, tada suieškomi asmens, kurie visą laiką ar kelias valandas kas savaitę metų laikotarpiui pašvęstų (po lavinimo kursų, jei reikėtų) papildydami, skatindami, koordinuodami jau esamą organizacijų veiklą. Iš kelių pavyzdžių paaiškėtų, kokia šios talkos paskirtis.

Socialinėje plotmėje darbų netrūktų: yra lietuviukų nusikaltėlių, alkoholikų, sergančiųjų, senelių svetimtaučių prieglaudose. Pavyzdžiui, 1960 m. gyventojų skaičiavimo duomenys rodo, kad Amerikoje gyvenančiųjų užsienyje gimusių lietuvių amžiaus vidurkis yra 65.6 metai (šių asmenų virš 65 m. apie 65,000), vien tik Massachusetts valstybėje yra 8000 lietuvių senelių virš 65 metų amžiaus, Connecticut — 3,500, Illinois — 14,000, Michigan — 3,500, Ohio — 3,000, Pennsylvania — 9,000. Pennsylvanijos lietuvių nemažas skaičius gyvena apleistuose namuose aptuštėjusiuose kasyklų miesteliuose. Prie socialinių darbų galima priskaityti darbus jaunimo centruose, parapijose, šeimų registraciją ir lankymą, ryšius tarp įvairių vietovių lietuvių.

Skundžiamasi, kad trūksta rašytojų ir spaudos darbuotojų. Kodėl nesurasti jaunuolių, kurie šešias valandas kas savaitę praleistų lietuvių laikraščio redakcijoje ir išmoktų skaityti, rašyti, redaguoti; arba paruošti brošiūrėles ypatingais klausimais, atlikti sociologines ir kitas studijas, platinti spaudą ir kt.

Organizacijoms šie savanoriai padėtų organizuodami ar vadovaudami vienetams, palaikydami ryšį tarp vietovių, rengdami parengimus mažose kolonijose, rinktų ir organizuotų atitolusį jaunimą, lavintų jaunimo vadovus, atliktų administracinius organizaciju darbus.

Lituanistinėje srityje būtų galima paruošti modernias mokomąsias priemones (filmus, brėžinius, iliustracijas, nuotraukas), pravesti studentų amžiaus jaunimui lituanistinius seminarus ar korespondencinius kursus, organizuoti diskusijų ir studijų būrelius, meno ar lietuvių veiklos parodėles ir kt.

Kyla klausimas, ar šias mintis įgyvendintų tie patys jau veiklūs veikėjai. Taip, bet ir įtrauktų neveikiančio jaunimo ir vyresnio amžiaus asmenų, kuriems kartais trūksta tik paraginimo ar tinkamų sąlygų (pvz. priemonių keliauti užsienin, informacijų apie veiklą, patrauklios formos;) įjungtų lietuvių veikėjus į platesnio masto organizacijų - sąjūdžių užsidegimo tinklą, ekumeninį ir pilietinių teisių sąjūdžius ir kt. Daug pasisekimo susilaukia kitų kraštų taikos korpai. 1966 Pasaulio Lietuvių Jaunimo Metai teikia gerą progą lietuvių taikos korpo idėjai ištirti ir, jei būtų rasta naudinga ir reikalinga, įgyvendinti.

(Kol atsiras oficiali įstaiga lietuvių bendruomenine talka rūpintis, sumanymus ir pasisakymus mielai priims Lietuvių Studentų Sąjungos Centro Valdyba; norį užsienio lietuviams padėti ir tie, kurie norėtų talkininkauti vasaros stovykloms 1966 m., prašomi ten pat kreiptis.)

Straipsnio konkursas jaunimui baigiasi vasario 1 d. Plačiau žr. 3 viršelio psl.

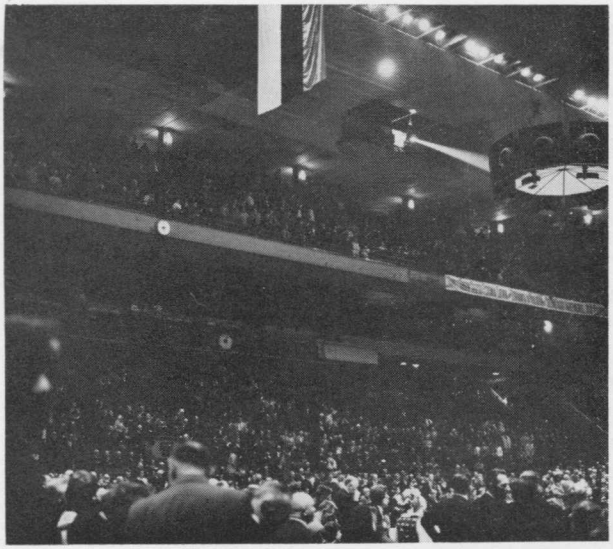

Miestas baigia darbo savaitę. Vakaras užsidega auksu lietaus debesyse. Gęsta purpuru. Trys dideli autobusai prie Jaunimo Centro. Žmonės apsirūpina vietomis. Pro autobuso langą matyti, kad kažkas deda vainiką prie paminklo. Prieblandoje žaibuoja fotografų lemputės.

* * *

Indianos lygumose miestelių šviesos. Autobuse nejuntamas lietus ir vėjas. Vakaruose žaibai apšviečia sunkius lietaus debesis. Iš autobuso priekio atplaukia daina. Prisidedam ir mes gale, nors motoro dūzgimas ją slopina. Toliau eis geriau. Ohio siena. Toledo. Stojame vakarienei. Po mūsų lieka tik apdegusi žemė. Nesinori lipti į autobusą, nors lauke vėjas taško vandeniu. Prie namo durų skarotas berželis. Vėliavos stiebo virvę tranko vėjas — stiebas iš aliuminijaus, skamba kaip ugnies varpas.

* * *

Kalnai. Ant posūkių miegančiųjų galvos remiasi į šaltą stiklą. Tunelis po tunelio. Visa naktis kaip tunelis. Breezewood. Turime stoti, nes autobusas nori gerti. Senas pažįstamas, iš Vokietijos. Ar nepavargot? Ne, nors turėčiau teisę, su savo septyniasdešimt metų. Du jauni veidai — pirmą kartą į New Yorką. Ir senas vyras, ir jie kažko laukia. Gal tunelio galo.

* * *

Švinta. Akyse rūkas, iš kurio išnyra plati, plati Susquehanna upė. Rūke medžiai tingiai pamojuoja rankomis, švysteli kelias, tiltas. Kopiame į dangų, kad persikeltume per Delaware upę. Prie Trentono, kaip Washingtonas. Elizabeth, Newark, pelkės, kurių vidury sala su Coca Colos reklama. Pulsas vėl greičiau plaka. Didelio miesto tempu. Priekinėj sėdynėj jaunuolis parašo ir prilipina ant lango: "Freedom 4 Lithuania". Ir riedame per ispaniškai kalbantį New Yorką į Madisono Keturkampį Daržą.

* * *

Į areną įžygiuoja raudonas ir baltas būrys. Tai, tur būt, Bostono šv. Petro mokyklos orkestras. Salė milžiniška — jie tik raudonas ir baltas lašelis po JAV, Estijos, Latvijos ir Lietuvos vėliavomis, kurios driekiasi nuo salės lubų. Giedame himnus. Amerikos dar vis neišmokom. Meldžiamės kartu su prelatu Balkūnu. Programą tvarkys Leo Cherne. Jo motina iš Vilniaus. Priklauso tautai, kuri daug kentėjo. Akis klaidžioja po salę. Spalvingi šokėjų rūbai. Fotografų daugybė — veik tiek, kiek šokėjų.

* * *

Politikai svečiai kalba iprastine retorika. Gaila jų ir mūsų. Kontrastas — jėzuito Swords malda: su juo prašome pagalbos ir jėgų, kad siekdami laisvės neskleistume neapykantos. Skaitoma rezoliucija. Po ja tikrai galime pasirašyti. Baigiame — leidžiamės žemyn eisenai. Pasigendame giesmės, kuri būtų mus visus sujungus. Kodėl ne "We Shall Overcome"? Juk civilinės teisės ir mūsų kraštų laisvė — tai dvi to paties troškimo apraiškos. Ta mintis nepalieka ir gatvėje:

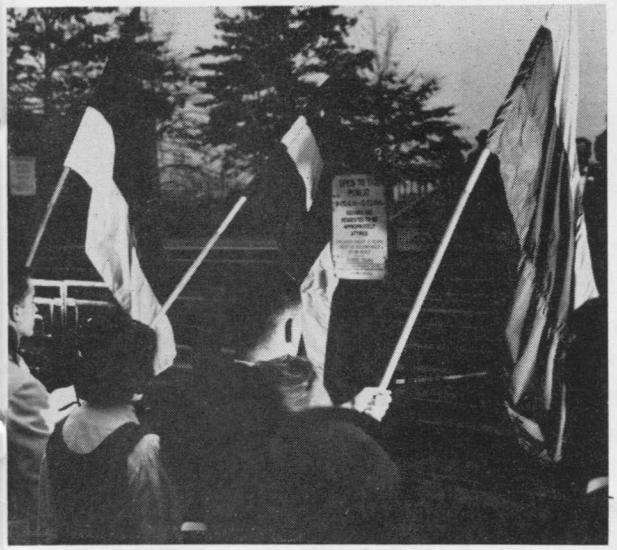

ĮSPŪDŽIŲ MOZAIKA IŠ ŽYGIO Į JUNGTINES TAUTAS

Aprašymas —
Arūnas ir Aušrelė Liulevičiai
Fotografijos —
Algimantas Kezys, S. J.

1965 m. lapkričio 13 d. žygis į Jungtines Tautas Niujorke buvo ne eilinis įvykis, bet pačių išeivių solidarumo ir pasiaukojimo kaina pirktas masinis reikalavimas laisvės pavergtai Lietuvai, o taip pat kitiems Baltijos kraštams. Impresionistiniu aprašymu atkuriami kelionės vaizdai iš Čikagos ir pergyvenimai demonstracijose.

Lapkričio 13 dieną buvo kažkas daugiau nei špricas
rankon iš patriotiškumo buteliuko.
Nors tos dvasios sėmėmės tik vieną dieną,
beveik pavadinčiau tai tautiškumo rekolekcijų diena.
Tai, kas mumyse pabudo tą šeštadienį,
vis labiau kaupiasi ir dauginasi
su kiekviena sekančia diena.
Gyvenome ir galvojome, kad esame
susipratę lietuviai, laikas nuo laiko,
kai reikia, atiduodą savo duoklę tautai.
Betgi kiek mažai mes dar esame padarę
ir kiek dar daug reikia! Pamatėme tai ypač,
kai po mums viską reiškusios demonstracijos toks
dienraštis kaip "The New York Times" vos tik
pyptelėjo, o kiti irgi jau labai skūpiai
teprasitarė — lyg netyčia būtų didelę paslaptį išdavę.
Dabar pradėsime lankytis Jungtinių Tautų atstovybėse
ir, duok Dieve, kad mus įsileistų bei išklausytų,
o nepasibaigtų viskas tik tuo mandagiu,
žiovaulį valdančiu, dėmesiu.

Lietuvaitė, vadovavusi vienai Jungt. Tautų atstovybes lankančiųjų grupei

Daug pasitarnaujama žmonijos gerovei aiškiai apibrėžiant ir pagerbiant pasaulio bendruomenės tautinius vienetus bei juos klasifikuojant juridinėj padėty vertoj būti pripažintoj ir pagerbtoj — iš ko galėtų plaukti tvarkinga ir pastovi tarptautinio gyvenimo sistema.

Paulius VI Jungtinėse Tautose.

susitinkame kunigą iš Baltimorės, kuris sako, kad vakar turėjęs demonstruoti už negrų teises pasirinkti gyvenvietę, o šiandien atvažiavęs žygiuoti už lietuvius. Vietoj "arba" daug geriau "ir".

* * *

Eisena ilga. Pirmą kartą savo gyvenime matau tiek daug žmonių, žygiuojančių gatvėje. Nešame plakatą: "End Soviet rule. Restore Freedom to Lithuania". Pirmąjį pusvalandį judame labai pamažu. Nuo šaligatvio žvelgia veidai iš Kubos ir Portoriko. Gaila, kad nėra plakatų ispaniškai. Maža mergytė bando skaityti: "Freedom to Lithu...nia". Šaligatvių publika keičiasi. Prie kavinės stovintis vyrukas — "Yeah, man, end Soviet rule!" Einame pro teatrus, prie kurių stovi liaudis parūkyti per vaidinimo pertrauką. Kai kuriuose veiduose simpatija, bet daugumoje — abejingumas.

* * *

Užsisukame už kampo ir mūsų žmogiškoji upė įsilieja į žmonių ežerą. Hammarskjold Square. Balsai per garsiakalbi. Meldžiamės. Giedame himnus. Sudedame plakatus prie gatvės medžio. Garsiakalbis dar vis kalba, bet jau viskas baigta. Kaip šventoriuj po mišių. Temsta. Už kampo Jungtinės Tautos. Eime, pažiūrėkime, kaip pastatas atrodo. Į vidų turistai jau neįleidžiami. Pervėlu.

* * *

Penktąja Alėja vaikščioja žmonės ir žiūri į puošnius krautuvių langus. Šioj gatvėj parduodama svarbieji dalykai: iškimštas dramblys, kristalo taurė, blizgučiais išpuošti bateliai. Šv. Patriko katedra irgi ant tos alėjos. Jos bronzinės durys uždarytos. Pervėlu. Į Times Square pravertos teatrų durys pila baltadančius vyrus ir mėlynais poakiais moteris. Eime. Pervėlu.

* * *

Stoties rūsyje mūsų laukia autobusas. Jaunuoliai grįžta su glėbiais laikraščių. Ar jie rašo apie eiseną? O taip, "Daily News" sako, kad demonstravom už karą Vietname. Jaunas vyras sako, kad New Yorkas yra tik dideli "slums" (miesto padugnių kvartalai).

* * *

Naktis rami. Saulė mus pasiveja Pennsylvanijai baigiantis. Mėlynas dangus, parudę dirvonai. Saulėj raibuliuoja trys karveliai. Gal dar nepervėlu.

"AUKSO ŽĄSIS" FILMO EKRANE

Birutė Pūkelevičiūtė, pasižymėjusi aktorė, režisorė ir rašytoja, išdriso drauge su mažu kolegų būreliu žengti pirmą žingsnį į iki šiol mūsų talentų neišmėgintą dirvą, būtent, filmo ekraną. "Aukso Žąsies" įamžinimas celiulozėje yra įvykis, kurio negalima praleisti nepaminėjus.

Filmo sėkmingumui, kaip ir teatro scenai, pirmiausia reikalingas geras veikalas, efektingai pristatytas ir suvaidintas. Filmui tačiau dar reikia ypatingo sugebėjimo jo techniniam paruošimui ir perdavimui. Gerai tai atlikti reikia patirties ir subrendimo filmo statybos srityje.

Mūsų filmo darbuotojai dar tik pradėjo, bet ir tai "Aukso Žąsies" pastatyme jau parodė didelius sugebėjimus. Yra ir trūkumų, kurių negalima praleisti nepaminėjus.

Dėmesys krypsta į patį veikalą, kurį B. Pūkelevičiūtė yra pritaikiusi scenai, pasiremdama Brolių Grimų pasakų motyvais. Pasakos turinys santraukoje toks. Karalaitė liūdi savo tėvo pilyje. Niekas, net ir karaliaus juokdarys, jos pralinksminti negali. Su karalaite liūdi visa karalija. Karalius paskelbia kraštui, jog tas, kuris jo dukterį prajuokins, gaus ją už žmoną. Jaunikių daug, bet nė vieno tikrojo.

Pilies astrologas žvaigždėse įskaitė, kad tik per žąsį išsivaduos karalija iš šio liūdesio.

Juokdarys myli karalaitę, bet, nesitikėdamas jos rankos, nutaria iš karalystės išvykti. Pakeliui jis sutinka senutę, kuri jam už gerą širdį dovanoja auksinę žąsį. Ta žąsis nepaprasta: kas ją paliečia, prie jos prilimpa, o tokių atsiranda daug. Taip juokdarys su žąsim po ranka ir visa virtine prilipusių žmonių prajuokina karalaitę.

Veikalo turinys paprastas ir tinkamas vaikams. Dainelės, teksto rimas ir kai kurie žaidimai tikrai puikūs vaikiškai širdžiai pradžiuginti. Tačiau įterpta satyros, matyt, norint pataikyti ir į suaugusiųjų širdis. Satyra vietomis visai gera, kaip, pavyzdžiui, skundimasis būtom ir nebūtom ligom, admirolo nualpimas dėl stiklelio, našlės Teodoros filosofavimas karaliui ir admirolui pasipiršus, na, ir niuansais pasirodąs karalaitės lepumas. Tik gaila, kad ši satyra vaiko mentalitetui nesuprantama ir jam tos vietos lieka neužpildytos ir nuobodžios.

Pasaka suaugusiųjų irgi nesudomina, nes ji be ypatingos gilesnės minties. Herojaus juokdario rolė neišvystyta. Jo gerumas, už kurį jis taip gausiai apdovanojamas, faktiškai pasirodo tik vienoje vietoje, atiduodant visus savo pinigus senutei. Pilyje jo rolė neaiški. Jo sielvartas, negalint karalaitės prajukinti, neįtikinantis, — jis tik žodžiuose. Pasakai trūksta ryškesnio ir prasmingesnio herojaus, kuris užintriguotų publiką. Šito pasakos herojus juokdarys Pikis neįstengia. Jo rolė buvo nedėkinga ir dėl to neišryškinta. Tuo pačiu nukentėjo pats veikalas.

Toliau pažvelkime į pačią režisūrą, vaidybą ir dekoracijas, kurių fone vyko veiksmai. Kadangi pati autorė režisavo, tikiu, veikalo pristatymas buvo tikslus. Pasirinktas ne realus, bet stilistinis pristatymo būdas, kuris šiuo atveju tikriausiai buvo ne tik tinkamiausias, bet ir praktiškiausias, nes galima buvo apsieiti su mažu kiekiu dekoracijų. Bet čia ir silpnybė, nes jautėsi įvairumo stoka. Keliauti ir daug aprėbti galinti filmo aparato akis buvo vartojama tik siauram sceniniui filmavimui. Dvi valandas stebint tas pačias, nors ir gerai paruoštas dekoracijas, pradeda jos atsibosti.

Vaidino: K. Veselka — karaliaus juokdarį Pikį, V. Vaičiūnaitė — Karalaitę, L. Barauskas — Karalių, St. Pilka — Admirolą, K. Vasiliauskas — Fortunatą, E. Dauguvietytė — Teodorą, Alg. Dikintis — Kajetoną Gervėniškį, V. Sabalys — Daktarą, Z. Kėvalaitytė - Visockienė — Elgetą Samanėlę, R. Simaniukitis— senį Gervėniškį, V. Skaisgirys— smuklininką, R. Barteškaitė ir D. Sibitytė — smuklininko dukras.

Aktorių pasirodymas įvairus; vieni stipriau, kiti silpniau savo vaidmenis įgyvendino. Išsiskyrė Stasys Pilka, ypatingai gerai suvaidinęs Admirolą. Buvo tikras malonumas jį stebėti. Neblogai buvo atvaizduotas Fortunatas (Kazys Vasiliaus-

kas) ir našlė Teodora (Elena Dauguvietytė). Jie buvo gyvi ir vientisi savo vaidmenyse.

Meninė ir muzikinė filmo priežiūra gabiose Romualdo Bukausko ir Zigmo Lapino rankose praėjo sklandžiai ir vietomis pasigėrėtinai.

Į akis kliuvo ir jas raižė grimo ir perukų netinkamumas. Jau ši stoka pas mus tokia ryški, kad reikėtų ateityje, kokius nors panašius užsimojimus planuojant, nebesitenkinti savais talentais, bet kviestis pagalbos.

Kostiumai bendrai paruošti gerai, tik kai kurie nevisai pritiko skirtiems charakteriams. Karalius atrodė labai vargingai.

Spalvos ryškios, sumaniai suderintos. Vaizdus jungia tiktai pasakose įmanomas fantastiškas žvaigždynų ir erdvių atvaizdavimas dūmų efektais.

Taip ir baigiasi pasaka. Vieniems ji patiks daugiau, kitiems mažiau, ir tai priklausys nuo mastelio, kuriuo ji bus vertinama.

Pasitaikę trūkumai šio pirmojo lietuvių išeivių filmo svarbos ir reikšmės nenuvertina. Nedideliais ištekliais, bet ryžtingomis režisorės, aktorių ir kitų filmo darbuotojų pastangomis ekrane atkurtą "Aukso žąsį" verta pamatyti visiems lietuviams, tiek suaugusiems, tiek mažiems žiūrovams.

Dalė Koklytė-Lukienė

THE RAILROAD MAN

Pokariniame laikotarpyje, Romos filmavimo studijas Cinecitta pavertus išvietintųjų ir pabėgėlių stovyklomis, italų režisorių eilė kūrė savo filmus, pasinaudodami kasdieniško gyvenimo pateikiamais scenarijais. Tai nemažai atsispindėjo ir pačioje tematikoje, kai buvo bandoma nagrinėti eilinio žmogaus nuotaikas ir socialines sąlygas. Šios neorealistinės srovės kūrėju laikomas Roberto Rossellini. Tačiau šalia jo išryškėjo eilė kitų talentingų režisorių, tarp jų ir Pietro Germi. Iš ankstyvesnės jo kūrybos ši kontinentą yra pasiekes tik 1949 m. gamybos filmas "In the Name of the Law", gi paskutinių kelių metų laikotarpyje jis ypač patraukė kritikų ir plačios publikos dėmesį filmais "Divorce Italian Style" ir "Seduced and Abandoned".

"The Railroad Man" buvo pastatytas 1956 m. Jis išlaiko visas ankstyvesnei Germi kūrybai charakteringas žymes. Kai dažnai filmams metamas bendras kaltinimas, jog ekrane pavaizduojamas nerealus ir pernelyg fantastiškas gyvenimas, tai šį kartą žiūrovai turi puikią progra stebėti eilinio žmogaus kasdieniško gyvenimo iškarpą.

Filmo įvykių eiga įrėminta vienų metų laikotarpyje. Greitojo traukinio inžinierius Andrea Kalėdų išvakarėse grįžta iš darbo ir sustoja su draugais smuklėje. Tas vyno dažnas ir gausus gurkšnojimas kaip tik ir tampa viena iš priežasčių, kodėl jo šeimos gyvenimas pakrypsta į nesėkmę. Vyresnysis sūnus pasinėręs azartiniuose lošimuose, gi duktė turi ištekėti iš reikalo už ne visai mylimo jaunuolio. Beirstančios šeimos jungtį bando išlaikyti motina, bet jos vienos gerų norų nepakanka. Beveik visi įvykiai pristatomi iš aštuonmečio sūnaus požvilgio. Nekaltu naivumu berniukas domisi suaugusiųjų problemomis ir nekartą prisideda prie teigiamo jų išsprendimo. Atomazgoje vėl stebima visa šeima, suartėjusi sekančių Kalėdų išvakarėse.

Sėkmingai išvengdamas saldaus sentimentalumo, režisorius net keliais atvejais pasiekia gilaus dramatiškumo. Pietro Germi ne tik surežisavo ši filmą, kartu prisidėdamas ir prie originalaus teksto paruošimo, bet taip pat pasireiškė kaip gabus artistas pagrindinėje inžinieriaus rolėje. Jo sukurtas charakteris pilnas gyvenimiško nuoširdumo. Dukters vaidmenyje pasirodo Sylva Koscina, tuo metu dar vos pradedanti savo karjerą artistė. Filmui daug gyvumo suteikia mažametis Edoardo Nevola, nuoširdžiai besimaišąs suaugusių tarpe.

Šis puikus filmas tinkamas suaugusiems ir vyresniam jaunimui.

THE LOVED ONE

Lyg apsvaigęs XVIII-ojo šimtmečio papročius pagal Henry Fielding romaną pašiepiančio filmo "Tom Jones" pasisekimu, anglų režisorius Tony Richardson vėl pasinėrė į panašų bandymą. Šį kartą pasirinko 1948 m. išpopuliarėjusį Evelyn Waugh romaną "The Loved One", pašiepiantį Hollywoodą ir Los Angeles perdėtai išpūstas ir supagonėjusias laidotuvių įstaigas ir kapines.

Knygos autoriaus pagrindinę mintį pasilikdami vien kaip išeities tašką, filmo teksto autoriai savo bendras jėgas švaistė visomis kryptimis. Nenuostabu, kad nesulaukta patenkinančių rezultatų.

Iš Anglijos atvykęs jaunas poetas apsistoja pas savo dėdę, dirbantį Hollywoodo studijoje. Atleistas iš darbo dėdė pasikaria ir giminaičiui tenka rūpintis laidotuvėmis. Whispering Glades kapinių aplinka, personalo laikysena su liūdinčiais giminėmis ir pačiais mirusiais nekartą peržengia bet kokias žmoniškumo ribas. Šalia to, bandoma dar pasišaipyti iš televizijos skelbimų, raketų gamybos ir bandymų bei Holly-

SKAITYTOJO ŽODIS

KAS PRIE ŠIRDIES

"L. L." lapkričio mėn., nr. 10. Gyvai redaguojamas žurnalas ir naujame sąsiuvinyje pakloja apsčiai medžiagos, kuri atskirais savo puslapiais patrauks visokio amžiaus ir visokio polinkio skaitytojus. Kiekvienas tuoj pat galės susirasti, kas jam labiausiai prie širdies. Paskelbtųjų jaunimo metų potekstėje labai tinka čia prof. dr. V. Bieliausko straipsnis "Jaunimo vystymasis tarp dviejų kultūrų", bet ypač aktualios, liečiančios dvi didžiąsias mūsų jaunimo organizacijas (ateitininkus ir skautus) Ant. Saulaičio, S. J., mintys. Būtu gera, kad jos neliktų tik straipsnio raidėmis, bet realizuotųsi pačiame gyvenime.

"Draugas", 1965 XII 18

Su dideliu susidomėjimu perskaičiau Jūsų redaguojamo žurnalo "L. L." žinias apie liūdną ir tragišką krikščionių bei jų bažnyčių būklę pavergtoje tėvynėje. Dėkoju ir už patalpintas žinutes apie evangelikus.

Kun. P. Dilys
(Mūsų Sparnų *redaktorius*

PRIE TAUTOS PROBLEMŲ

Per eilę metų "L. L." kėlė manyje vien apmaudą. Tai buvo žurnalas, iš kurio aš tikėjausi daugiausia, bet kuris mažiausiai davė. Todėl buvau nusprendęs išbraukti jį iš prenumeratos sąrašo, nors beveik kiekvieną lietuvišką leidinį skaitau.

Mano giliu isitikinimu šis žurnalas turėtų būti rinktinių minčių rezervuaru mūsų tautos akivaizdžių problemų aptarime, ypač toje labiausiai apleistoje srityje, kur tautybė susitinka su religija. Pasauliečiai, nors ir labai apkartę, dažniausiai nedrįsta stipriau pasisakyti šiuo reikalu, o dvasiniai vadovai skuba prabėgti pro šalį, kad jų nepastebėtų. "L. L.", iki vėlesniųjų numerių, nesistengė giliau įžvelgti į mūsų gyvenamojo laikotarpio raidą ir aptarti laisvėje esančios tautos dalies kelius ir uždavinius. Jie smaguriaujančiai prabėgdavo pro šalį, daugiau domėdamiesi aptarimu vėliausių intriguojančių Holyvudo filmų negu mūsų lietuvišką gyvenimą grėsmingai naikinančių nutautinimo bangų ypač per bažnyčias ir su dideliu pasiaukojimu sukurtas mokslo, labdaros ir kitas insti-

---

woodui nesvetimo nepotizmo.

Arti dviejų valandų besitęsiančiame filme sublizga ir autentiško humoro genialūs momentai, bet neigiamybės viršija teigiamumus.

Filme sutelkta visa eilė pirmaeilių artistų. Sir John Gielgud didingas dėdės rolėje, bet ypač puikus modelis graboriaus pomirtinėms dekoracijoms. Margaret Leighton ir Milton Berle pasirodo trumpoje scenoje kaip numylėto šuns netekę tipingi amerikiečiai. Kiek neįprasta perdėtai komiškoje balzamuotojo rolėje stebėti Rod Steiger, kurs savo laikysena labiau panašus į Liberace, kai tuo tarpu pats Liberace su iprastai persaldintu švelnumu pardavinėja karstus. Smulkesnėse rolėse dar pastebime Roddy McDowall, Robert Morley, Dana Andrews ir kt. Jonathan Winters net dvejose rolėse turi gausiu progų parodyti savo komiškus sugebėjimus, deja, pagal teksto ar režisoriaus reikalavimus, nekarta priartėja prie vulgarumo. Bendrą jungtį bando palaikyti Robert Morse ir Anjanette Comer.

Tikrai nuostabu, kad tiek daugelio talentų asmenų gausios pastangos atnešė tokius menkus vaisius. Metro Goldwyn Mayer bendrovė, padengusi gamybos išlaidas, šį filmą reklamuoja kaip "visus kuo nors užgaunantį filmą". Perdaug susirūpinus kaip užgauti ir pašiepti, užmirštos meninės normos ir formos. Kaip patys gamintojai skelbiasi, filmas tikrai turi gausią dozę užgaunančių neigiamumų, dėl kurių nepatartinas jokiai žiūrovų kategorijai.

Kornelijus Bučmys, O.F.M.

tucijas. Mūsų išeivijos gyvenime yra eibės gyvybinių problemų ir išgyvenimų, nuo kurių "L. L." ne tik neturėtų atsiriboti, bet aptarti ir į juos įsijungti misijonierišku uolumu.

Algis A. Regis

P. S. Kadangi vėlesniuosiuose "L. L." sąsiuviniuose yra pastebima teigiamos pažangos, tai pakeičiau ankstyvesnį sprendimą ir pridedu $100 čekį atstatymui bendrų skaitytojo-leidėjo pastangų žurnalo tobulinimo linkme.

ATVIRAS LAIŠKAS AUDRONEI ČEPONYTEI

Brangi Audrone,

Su dideliu dėmesiu skaičiau "Jaunimo Atsiliepimus" apie religijos priespaudą Lietuvoje ("L. L." 1965 m. lapkričio nr., 353 psl.). Labai gražu, kad visų jūsų jaunos širdys dega Dievo ir Tėvynės meile bei užuojauta nelaimingiems mūsų broliams ir sesutėms pavergtoje Lietuvoje.

Tačiau Tavo laiškas, Audrone, man paliko giliausią įspūdį, ir štai dėl ko. Tu vienintelė iškėlei mintį, kad neužtenka apie Lietuvos nelaimę paskaityti, pagailėti, o už kelių savaičių visa tai užmiršti. Sakai, kad norėtum konkrečiai pagelbėti, bet nežinai kaip. Jautiesi, kad esi labai menka ir bejėgė.

Mintis yra verta didelio dėmesio mums visiems lietuviams, dideliems ir mažiems. Mes galime ir privalome pagelbėti savo nelaimingiems tautiečiams. Kadangi kova vyksta dėl antgamtinių dalykų, žmonių sielų — tad jas galima laimėti Dievui antgamtinėmis priemonėmis: malda, atgaila, pasiaukojimu.

Mes neturime jaustis nei maži nei bejėgiai, jeigu esame su Dievu. Jo rankoje yra visų tautų, tad ir Lietuvos, likimas.

Konkretus pasiūlymas: aukoti šv. Mišias, Komunijas, maldas, ypačiai Rožinį (Rožančių), Švč. Sakramento aplankymus, mažus nusigalėjimus bei gailestingumo darbus Lietuvos išlaisvinimo intencija. Tai yra didžiausia pagalba, kurią mes galime suteikti savo kenčiantiems broliams ir sesutėms.

Janina Puškorienė,
Los Angeles

PADĖKA

Mielieji Amerikos Lietuviai,

Perduodamas Lietuvių Katalikų Misijos direktoriaus pareigas didžiai gerb. kun. dr. Jonui Avižai, 8 München 2, Unterer Anger 17, nuoširdžiai noriu pareikšti savo giliausią padėką Amerikos lietuviams prelatams, klebonams, vienuolijoms ir kunigams, visoms garbingoms organizacijoms ir visiems lietuviams už penkiolikos metų nuolatinį mano rūpesčių atjautimą ir visokeriopą pagalbą.

Lietuvių Misijos direktoriaus buvo ir pasilieka tikrai dideli rūpesčiai ir uždaviniai. Jie apima ne tik sielovadinį darbą, bet ir karitatyvinį, socialinį, tautinį ir net dalinai politinį. Nuo kūdikio lopšelyje lig amžinybėn artėjančio senelio jam turi rūpėti ir atsakomybę ant savęs imti. Todėl labai prašau visus lietuvius dar su didesniu supratimu ir meile paremti naujojo Sielovados Vadovo rūpesčius ir darbus.

Penkiolika metų gyvenau Vasario 16-tosios Gimnazijos rūpesčiais, jos vargais ir laimėjimais. Šią gimnaziją — mūsų visų bendrą vargo kūdiki ir tikrą lietuvybės išlaikymo židinį — stenkimės dar su didesne meilės auka išlaikyti ir tobulinti. Neleiskime savęs apgaudinėti skleidžiamais gandais ir netikslia kritika.

Savo maldoje prašysiu Dieviškojo Kūdikio Jums visiems gausios palaimos, o Mūsų Kenčiančiai Tautai greičiau sulaukti laisvės ir tikros taikos. Savo mieluosius Prietelius prašau priimti šias eilutes kaip mano asmeniškus Šv. Kalėdų sveikinimus ir Naujų Metų linkėjimus.

Su tikra meile ir dėkingumu
Kristuje Jūsų

Tėv. Alfonsas Bernatonis

VAIKŲ NAMAI (iš 25 psl.)

Nepabaigęs Gaetos našlaityno statybos, pradėjau remontuoti našlaityno koplyčią ir pastebėjau, kad nebeturiu nei cento. Niekuomet nepergyvenau tokios finansinės krizės, kaip anomis dienomis. Bet Apvaizda vėl atėjo pagalbon ir atsiuntė dosnų Amerikos lietuvį prelatą Prancišką Jurą. Jo pagalba atremontavau koplyčią, praplatinau žaidimų aikštę ir užvedžiau vaismedžių sodą.

Visus našlaitynus vadinau "casa del faciullo", t. y. vaikų namais. Našlaitynas yra slegiantis žodis, neatitinkąs tikros vaikų namų dvasios. Iš tikro tuose namuose nei vienas vaikas nesijautė našlaičiu. Jis turėjo kunigą tėvą, motiną seselę vienuolę ir savo draugus brolius. Nekartą stebėjau kaimynų vaikus, gyvenančius netoli našlaitynų, ir mačiau dideli skirtumą jų nuotaikoje, išsiauklėjime ir darbštume. Našlaitis atrodė laimingesnis, linksmesnis, tvarkingesnis, o gal ir geriau paruoštas gyvenimui. ¶¶¶

KONCERTAS

"Laiškų Lietuviams" 1966 m. metiniame parengime kovo 12 d., šeštadienį, Jaunimo Centre, rečitalį išpildys Čikagoje dar niekada nekoncertavęs lyrinis tenoras Antanas Pavasaris, kuris, neseniai atvykęs iš Pietų Amerikos, šiuo metu gyvena Los Angeles. Solistas, 1946-1948 m. lankęs Valstybinę Muzikos Aukštąją Mokyklą Stuttgarte, persikėlęs į Venecuelą, 1953 m. baigė Caraco muzikos konservatoriją (Escuela Superior de Musica). Dainavo Caracas Miesto Operoje, atlikdamas tenoro roles "Figaro vestuvėse", "Rigolleto", "Traviata", "Aida", "Carmen" ir kitose operose. Įvairiose radijo ir televizijos programose yra laimėjęs pirmąsias vietas. Nuo 1962 m. persikėlė į Los Angeles.

KONKURSAS APIE JAUNIMĄ

Didžiai vertindami paskelbtuosius Jaunimo Metus, "Laiškai Lietuviams" jungiasi į talką juos prasmingai paminėti. Tuo tikslu žurnalo redakcija skelbia rašinio konkursą tema "Jaunimo gyvoji atsakomybė dabarty" (atsakomybė apibūdinama gyvąja, kad jos aptarimu išryškėtų jos pagrindas ir praktika: 1) jos pagrindas, ją išvystant iš pačios jauno žmogaus būties bei jo bendravimo su kitais šeimoj, draugų rately, tautoj, išeivijoj, žmonijoj ir krikščioniškoj bendruomenėj; ir 2) jos praktika, ją svarstant konkrečiose gyvenimo situacijose).

Rašinys (straipsnis, beletristinis vaizdelis ir kt.) turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir išsiųstas kartu su atskirame vokelyje įdėta tikrąja autoriaus pavarde bei adresu "Laiškų Lietuviams" redakcijai, 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636, U.S.A. Konkurso terminas — 1966 m. vasario 1 d. (pašto antspaudo data). Atsiųsti rašiniai tampa žurnalo nuosavybe ir gali būti jame spausdinami. Skiriamos trys premijos: I — 70 dol., II — 40 dol. ir III — 30 dol.

Ta pačia tema skelbiamas rašinio konkursas ir jaunimui, ne vyresniam kaip 20 metų amžiaus (rašiniai turi būti pažymėti "jaunimo konkursui"). Skiriamos dvi premijos: I — 30 dol. ir II — 20 dol.

PLEČIAMAS JAUNIMO CENTRAS

Šiais Jaunimo Metais Tėvai Jėzuitai pasiryžo padidinti Jaunimo Centrą Čikagoje. Sumažinę praeities skolas, susipažinę su dabarties reikalavimais ir norėdami geriau patarnauti lietuvių visuomenei, ypač mūsų jaunimui, Tėvai Jėzuitai nutarė statyti papildomas Jaunimo Centro patalpas. Patalpų reikia skaityklai, knygynui, jaunimo pobūviams ir kavinei. Jaunimas jau seniai laukia sporto salės ir tikisi, kad ji bus įjungta į statybos planus. Tinkamų patalpų savo darbui laukia ir Pedagoginis Lituanistikos Institutas, Čiurlionio Galerija, Lietuvių Opera, Tautinių Šokių Ansamblis, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Archyvas ir Lietuvių Muzikologijos Archyvas vargsta laikinai priglausti Tėvų Jėzuitų Namuose. Abi institucijos būtinai reikalingos pastovių patalpų. Tėvai Jėzuitai pasitiki lietuvių visuomenės dosnia pagalba. Todėl jie kreipiasi į Jus, savo bičiulius, prašydami paramos šiam planui, kurio įvykdymas yra svarbus visai lietuvių bendruomenei, o ypač jaunimui. Visos aukos yra "tax exempt". Aukas prašome siųsti: Tėvų Jėzuitų Statybos Fondui, 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636.

ATSIŲSTA PAMINĖTI

P. J. Naumiestiškis. BAISUSIS BIRŽELIS. Dramos: Baisusis Birželis, Varpinė, Šiaurės pašvaistė. 238 psl. 3.50 dol.

D. Čibas. ŽAIŽARAS. Pasaka mažiems, teisybė dideliems. 21 didelio formato psl. Iliustravo A. Korsakaitė. 1.50 dol.